

NOVI

Odmev

APRIL 2014
ŠTEVILKA 52
ISSN 1331 - 548X

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKI DOM

Prešernu v poklon

KULTURNI VRHUNCI OD
ZAGREBA DO DUBROVNIKA,
OD LABINA DO VARAŽDINA

Duhovna sekcija

POVEZUJEJO JIH SLOVENSKE
MAŠE, DOBRA GLASBA IN
PRIJETNA DRUŽBA

Intervju

BRANKO ŠÖMEN O SLOVENSKIH
PROSTOZIDARJIH NA HRVAŠKEM

Jezikovne zadrege

JE RAZSTAVA LAHKO NA OGLED
V IZLOŽBI?

Zgodba z naslovnice

HRVAŠKA LETA MLADEGA
EDVARDA KOCBEKA

SLOVENSKI DOM – NAŠ DRUGI DOM

- 3 Leto po meri častilcev demokracije
- 3 Prešernov dan v Zagrebu s tremi kulturnimi vrhunci
- 3 Ni večjega pesnika, kot je Prešeren
- 4 Nepozaben preplet glasbe in poezije Vlada Kreslina
- 5 Vrhunski misleci o pričevalcu našega časa, Edvardu Kocbeku
- 5 Večer z Ivco Kunejem: poetično, poučno, zanimivo, zabavno
- 6 Velikani Himalaje, štirinajsta knjiga Vikija Grošlja
- 6 Letos bomo praznovali 85. rojstni dan Slovenskega doma
- 7 Zborovske poslastice za koncert v Nabrežini
- 7 Predstavitev knjige Zgodovina slovenskega alpinizma
- 8 Pastoralna maša v Zagrebu, koncert v Štandrežu in obisk Posočja
- 9 Družijo jih slovenske maše, dobra glasba in družba
- 9 Testenove slike izza samostanskih zidov prvič Slovenskem domu
- 10 Razstava slik Bogdana Čobala in obisk mariborskega župana Andreja...
- 11 Razstava o 15-letnici prireditve Gostičevih dnevi
- 12 Predstavitev knjige o baročnem kiparju Francescu Robbi
- 12 Romana madžarskega nobelovca za poglobljeno branje
- 13 Okraski za jelko, šeme brez treme in kroglice zdravja
- 14 Delovno druženje, ki razvedri člane
- 15 Z dobro voljo smo se poslovili od leta 2013
- 15 In oskarja dobijo.... naši najbolj dejavni člani!
- 16 Na pustni veselici zmagal nebesni par - Sonce in Luna
- 16 Naša Mira bo imela zdaj več časa, tudi za nas!

SLOVENCI NA HRVAŠKEM

- 17 Bo Slomak po letih premora le oživel?
- 17 Društvo Ajda končno v svojih prostorih!
- 18 Januarja dobra dela, februarja poklon Prešernu
- 19 Poezija ljubezni na Valentinovo navdušila člane Lipe
- 20 Za Prešernov dan slovensko-hrvaška razstava in koncert mladih...
- 20 Kulturni večer z mladimi rojaki – krona Prešernovega dne
- 21 Predsednica Naglja Martina Lesjak napoveduje pestro leto
- 22 Kekci so za praznik razveselili mamice

- 22 Ikebana, živi cvet Ksenije Grabusin
- 23 Mesec kulture v društvu Istra
- 24 Slovenci v hrvaški Istri skupaj počastili kulturni praznik
- 24 Kulturni most s klasično glasbo
- 25 Slovo od naše Lojzke
- 25 Spoznavanje Prešerna in ohranitev spomina na Plečnika

NOVICE IZ DOMOVINE

- 26 Minister Žmavc: Ko pridem na obisk, s seboj prinesem koristne zamisli
- 27 Memorandum prekršen, odnosi ohlajeni

POGOVARJALI SMO SE

- 28 Branko Šömen: Znanje Slovencev o Hrvaški se pogosto ustavi na Sotli

KULTURNA OBZORJA

- 29 Izmenjava kulturnih vsebin na filmskih platnih, knjižnih policah in še kje
- 30 Sudarpercussion in Matej Meštrović s pogumnimi načrti naprej!
- 31 V ZKM-u mariborski gledališki hit Revizor
- 31 Umrli je arhitekt Slavko Jelinek, oče Zagrebčanke
- 31 Slovo Aleksandra Lasla, vodilnega zgodovinarja hrvaške arhitekture
- 32 Dvajset let Kulturnega društva Jože Gostič Homec
- 33 Predstavitev Pešordove pesnitve o Baščanski plošči
- 33 Pet zvezdic za Ivanušičevo Srce v kovčku

MATERINŠČINA

- 34 Spoznavanje z lažnimi prijatelji – drugič
- 34 Se rojeva nov slovar sodobnega slovenskega jezika?
- 34 Pouk slovenščine v Slovenskem domu

ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU

- 35 Ljekoviti učinci posta

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

- 36 Hrvaška leta pesnika, pisatelja in esejista Edvarda Kocbek

USTVARJALNICA

- 38 Pozor, nevidni družbeni škodljivci ogrožajo noge in želodce!
- 38 Taja Pavlin: Vzcveteli nasad
- 38 Franc Zupančič: Zvonovi

ZA VSAKOGAR NEKAJ

- 39 Šunka in pinca – kraljici na praznično pogrnjeni velikonočni mizi

Dragi člani in prijatelji,
dragi bralci Novega odmeva!

Naj velikonočno sporočilo v vaše življenje prinese mir, upanje in srečo v srcu. Želimo vam veliko zdravja, prijaznih dni, složnosti in sočutja. Voščimo vam vesele velikonočne praznike!

Nadaljevanje pomladnih dni pa naj se izteče v spokojen prvomajski oddih in počitek. Čestitke za praznik dela!

Novi odmev izdajata
Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba
in **Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb**
s pomočjo
Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske
in **Urada vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.**

Za izdajatelja:
Darko Šonc

Uredništvo:
Miroslava Maria Bahun, Agata Klinar Medaković, Silvin Jerman, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Franc Strašek, Darko Šonc, Vasiljka Tovarloža

Pregled, priprava in oprema besedil:
Ilinka Todorovski

Oblikovanje in prelom:
Josipa Glavaš

Tisk:
Intergrafika TTŽ d.o.o.
Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku.

Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:
Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom
Masarykova 13/I, 10000 Zagreb
tel./fax +385 (0)1 48 55 171
slovenski-dom@zg.t-com.hr
http://slovinci.hr

SLIKA NA NASLOVNICI:
Spomenik Edvarda Kocbeka, delo kiparja Boštjana Drinovca, so v ljubljanskem parku Tivoli odkrili leta 2011, ob 30. obletnici pesnikove smrti.
Foto: Monika Klinar

Leto po meri častilcev demokracije

Slovenski državljani bodo šli letos na volišča najmanj trikrat, hrvaški pa dvakrat. Oboji bomo volili predstavnike v evropski parlament, na Hrvaškem bodo ob tem še redne predsedniške, v Sloveniji pa lokalne volitve. Plus kakšen referendum.

Slovenski državljani bomo šli kmalu na referendum o dostopnosti arhivskega gradiva iz obdobja nekdanje države. Pobudnik referendumu je opozicijska stranka SDS Janeza Janše, ki trdi, da glas ZA pomeni odprtje arhivov za nadaljnje raziskovanje, vladna stran pa zagotavlja, da je referendum nepotreben, saj je zadnja zakonska novela arhive odprla bolj kot kdajkoli.

V **nedeljo, 25. maja**, pa bomo šli na volitve na isti dan tako hrvaški kot slovenski državljani. To bodo evropske volitve. Evropski parlament sestavlja 751 poslancev, med njimi jih bo iz Slovenije osem, iz Hrvaške pa enajst. Dovolj? Premalo? Iz obeh držav skupaj bo v evropskem parlamentu le 19 poslancev, kar je komaj 2 in pol odstotka vseh poslanskih glasov.

Logično vprašanje je, kako lahko takšna peščica zastopa naše interese v skupnem parlamentu 28 evropskih držav?

Evroskeptiki nas bodo prepričevali, da je to le kaplja v morje in da vse skupaj nima smisla, evronavdušenci pa bodo zagotavljali, da bo letos vse drugače, saj bomo s svojim glasom neposredno odločali o tem, v katero smer bo zapeljal evropski vlak. Poslanske skupine, ki delujejo v evropskem parlamentu, so namreč že sporočile, kdo bo v primeru njihove zmage prevzel krmilo evropske komisije, ki je nekakšna evropska vlada v Bruslju. Z drugimi besedami: glas za SDP na Hrvaškem ali SD v Sloveniji pomeni glas za **Martina Schultza** iz Evropskih socialistov, glas za SDS, SLS ali NSi v Sloveniji oziroma HDZ na Hrvaškem pomeni glas za **Jeana Clauda Junckerja** iz Evropske ljudske stranke, medtem ko glas za HNS na Hrvaškem oziroma PS ali LDS v Sloveniji pomeni glas za **Guya Verhofstadta** iz Zavezništva liberalcev in demokratov. In tako naprej.

Ali se torej spleča oddati svoj glas na evropskih volitvah? Ali pa je bolje ostati doma? Pravilnega odgovora na to vprašanje ni.

Kar je za volilne abstinate nesmiselno zapravljanje časa, je za častilce svobodnih volitev praznik demokracije. In demokratična pravica vsakega je, da se odloči - tako ali drugače.

Stara resnica pa je taka: če bomo čakali, da gre volilna karavana mimo nas in brez našega glasu, bomo pač privolili, da o naši prihodnosti odločajo tisti, ki bodo na volišča šli.

A tudi to je demokracija. 🗳️

Prešernov dan v Zagrebu s tremi kulturnimi vrhunci

V počastitev slovenskega kulturnega praznika, ki ga praznujemo 8. februarja, v spomin na slovo od Franceta Prešerna, smo letos v Zagrebu pripravili dneve slovenske kulture. Prvi kulturni vrhunec je bil 30. januarja v Slovenskem domu, ko je svojo najnovejšo knjigo predstavil legenda slovenskega alpinizma Viki Grošelj. Tretjega februarja sta v Slovenskem domu potekala razprava in literarni večer, posvečena 110. obletnici rojstva Edvarda Kocbeka. Glasbeni zaključek zagrebškega poklona slovenski kulturi je potekal 6. februarja, s koncertom Vlada Kreslina v Histrionskem domu. Vse prireditve so bile nadvse dobro obiskane. Praznovanje Prešernovega dne, ki je postreglo s tremi kulturnimi vrhunci, so skupaj pripravili Slovenski dom, slovensko veleposlaništvo v Zagrebu in Svet slovenske narodne manjšine mesta Zagreba. 🗳️

Anketa

Ni večjega pesnika, kot je Prešeren

Člane Slovenskega doma in obiskovalce prireditev ob kulturnem prazniku smo vprašali, kaj jim pomeni France Prešeren (Vrba, 3. 12. 1800–Kranj, 8. 2. 1849). Njegova Zdravljica, ki jo je ustvaril pred 170-letji, je od osamosvojitve himna Slovenije.

Marinka Jocić: »Zame je France Prešeren velikan, ni večjega pesnika. Bil je daljnoviden, saj je že v svojem času vedel, da bodo zvezde lepše sijale in da bomo Slovenci nekoč sami gospodarji na svoji zemlji. Zaljubljena sem v Prešerna.«

Jasna Kotrle: »Poezija. Na to najprej pomislim, ko slišim za Prešerna. In na njegovo ljubico, o kateri je tako čustveno in žalostno pisal. Tudi na glasbo pomislim, kajti mnoge Prešernove pesmi so uglasbljene.«

Jasmina Ilić Draković: »O Prešernu smo se že od majhnih nog veliko učili v šoli. Prešeren je velikan slovenske in tudi svetovne poezije. Zdravljica bi lahko bila tudi svetovna himna, saj opeva mir za ves svet in vse narode sveta.«

Zdravko Slaviček: »Ko slišim za Prešerna, najprej pomislim na advokaturu in na njegovo ljubezensko trpljenje. Opis njegovih čustev me je spodbujal, ko sem bil tudi sam zaljubljen in takrat sem bil najbolj ustvarjalen v življenju. France Prešeren je ogledalo Slovencev in slovenščine. Noben drug narod nima kulturnega praznika.« (akm) 🗳️

Nepozaben preplet glasbe in poezije Vlada Kreslina

Osrednji in hkrati sklepni dogodek praznovanja kulturnega praznika je bil koncert Vlada Kreslina z naslovom Pojezije, ki je do zadnjega kotička napolnil dvorano zagrebškega Histrionskega doma.

Za svojo prvo točko je Kreslin izbral Zuglasbljeno Prešernovo pesem Vrba, jo čustveno zapel in zaigral na kitari, »ki je postala njegova resnica«. Tako nas je uvedel v Pojezije, program, v katerem se prepletata njegova glasba in poezija, ki jo prav tako ustvarja že dolga leta.

Povezuje nas tudi Kreslinova ljuba reka Mura

Kreslin je pel ob zvokih kitare in ustne harmonike ter spremljavi zagrebške instrumentalne skupine Zapadni kolodvor. Zraven je duhovito pripovedoval povesti iz njegovega rojstnega kraja v Prekmurju, kjer je zgodovinsko pogosto »pihal preprih« in kjer so predniki in sosedi vedno peli domače pa tudi tuje pesmi, ki so jim ugajale. Zanimivo je bilo poslušati njegove izkušnje s cigani; z njimi in njihovo glasbo se je ukvarjal skupaj s pisateljem **Ferijem Lainščkom**. Z branjem pesmi iz svojih zbirk in pripovedovanjem zanimivih zgodb je Kreslin podoživel čas, ko je nastopal z legendarno Beltinško bando. Do zagrebškega občinstva se je

Nepozaben Kreslinov koncert. Foto: Antun Bukovec

vedel z velikim spoštovanjem, zanimalo ga je, ali se ga dobro razume, dal je vedeti, da ima rad Zagreb in da imajo Slovenci in Hrvati veliko skupnega, predvsem reke, posebej pa njegovo ljubo Muro, o kateri pojejo tudi hrvaški pevci. Omenil je **Lidijo Bajuk**. Ljudsko pesem Vsi so venci vejli je čustveno zapel ob spremljavi Mešanega pevskega zbora Slovenski dom. Vlado Kreslin in odlični glasbeniki iz skupine Zapadni kolodvor so poželi ta večer uspeh in bili nagrajeni z gromkim aplavzom. Po koncertu smo se vsi skupaj veselo družili in na najboljši način proslavili Prešernov dan.

Vasiljka Tovarloža

Tri vprašanja za Vlada Kreslina

Kako si razlagate, da je na Hrvaškem priljubljena le peščica slovenskih glasbenikov in kaj vam pomeni, da ste eden izmed njih?

- Ne mislim, da sem priljubljen; na Hrvaškem me poznajo tisti, ki se resneje ukvarjajo z glasbo. Širša publika pa ne pozna ne mene ne drugih slovenskih glasbenikov, saj, roko na srce, hrvaški radiji ne vrtijo radi slovenskih izvajalcev, medtem ko slovenski pogosto vrtijo hrvaške. Tako preprosto je to.

S katerimi hrvaškimi glasbeniki radi sodelujete?

- Lani sem v Lisinskem nastopal z **Radetom Šerbedžijo**, v puljski Areni pa z **Massimom Savićem**, že nekaj časa zelo dobro sodelujem s skupino Zapadni kolodvor; rad sem sodeloval tudi z **Nenom Belanom** in **Lidijo Bajuk**.

Kako se počutite na Hrvaškem?

- Odlično. Kamorkoli pridem, je vedno zelo dobro vzdušje. Mislim, da so odnosi med ljudmi veliko boljši kot se mogoče zdi, da večina »šteka«, kaj »muštrajo« politiki in kaj so resnične težave. Potek meje ali napake bank niso težava »navadnih« ljudi. (akm)

Vlado Kreslin in Zapadni kolodvor v Histrionskem domu. Foto: Antun Bukovec

Vrhunski misleci o pričevalcu našega časa, Edvardu Kocbeku

V okviru praznovanja Prešernovega dne in ob 110. obletnici rojstva Edvarda Kocbeka so tega evropskega pesnika na literarnem večeru v Slovenskem domu izčrpno portretirali trije vrhunski misleci, pisatelji in publicisti: Branko Šömen, Zdravko Zima in Predrag Matvejević.

Branko Šömen je podrobno predstavil Kocbekovo življenjsko in ustvarjalno pot. Opisal je zaplet na 17. struških večerih poezije leta 1978, ko so organizatorji Kocbeka brez posebnih pojasnil izključili iz programa in mu prepovedali nastop. Šömen je takrat iz solidarnosti s Kocbekom tudi sam zapustil Ohrid. **Predrag Matvejević**, ki je Kocbeka dobro poznal, je povedal, da je Kocbek izključitev doživljal kot veliko žalitev. Matvejević je o »primeru Kocbek« pisal že v svoji knjigi *Te vjetrenjače – 28 slučajeva i polemike*,

Kocbekov večer v Slovenskem domu, z leve: Vojko Volk, Predrag Matvejević, Zdravko Zima, Branko Šömen in Dora Fišter Toš. Foto: M.B.

saj je menil, da gre za nedopustno dejanje, za katero javnost mora izvedeti, da se ne bi ponovilo. Navsezadnje je bila prav zato slovenščina edini tedanji jugoslovanski jezik, ki je ni bilo slišati na takratni najpomembnejši makedonski in jugoslovanski pesniški prireditvi.

Pisatelj pred svojim časom

»Bil je pesnik, ki svoje poezije ni podredil političnemu angažmaju,« je še poudaril Matvejević. **Zdravko Zima** je izpostavil: »Delo Edvarda Kocbeka še danes ni nič izgubilo na aktualnosti, je še kako živo, bil je človek in pisatelj pred svojim časom – njegovo življenje je bila provokacija, ker je odkrival nove horizonte. V Sloveniji ni bil zaželen v cerkvenih krogih, prvo službo je dobil kot profesor francoščine na gimnaziji v Bjelovarju. Bil je človek, ki je pisal tako kot je živel in živel tako kot je pisal.«

Dramska igralka **Dora Fišter Toš** je literarni večer obogatila z recitiranjem Kocbekovih pesmi *Smešneži* in *Kdo sem*. Slovenski veleposlanik v Zagrebu **Vojko Volk** se je zahvalil sodelujočim, posebej **Branku Šömu**, ki mu gre velika zasluga za pripravo literarnega večera.

O Kocbeku in njegovih vezeh s Hrvaško podrobneje pišemo v rubriki *Preteklost* v sedanjosti.

Agata Klinar Medaković

Poglobljena razprava o Edvardu Kocbeku je napolnila Prešernovo dvorano. Foto: M.B.

Večer z Ivico Kunejem: poetično, poučno, zanimivo, zabavno

Naš zvesti član, dramski igralec Ivica Kunej, nam je 26. marca pripravil romantičen in dobro obiskan literarni večer. Kako imeniten začetek pomladi!

Ivica Kunej nas je popeljal na potovanje skozi zgodovino slovenske poezije - od obdobja reformacije, razsvetljenstva, romantike in realizma, pa vse do današnjih dni. Poleg odlične interpretacije slovenske lirike so nas razveselili tudi zanimivi glasbeni vložki. Pesmim Simona Gregorčiča, Franceta Prešerna, Simona Jenka in drugih slovenskih poetov so sledile

slovenske ljudske pesmi in tradicionalne srednjeveške pesmi. Spomnili smo se tudi legendarnih pevcev iz cvetočega obdobja slovenskih popevk - Marjane Deržaj, Majde Sepe in **Ota Pestnerja**. Dogodek bi lahko opisali s tremi besedami: poučno, zanimivo in zabavno. Kunejev poetični večer je bil kombinacija strokovnega predavanja, recitacij in komičnih vložkov, ki nas je hkrati zabavala in navdajala z nostalgijo. Glede na dobre odzive se morda lahko že vnaprej iskreno veselimo tematskih literarnih večerov v Slovenskem domu.

Maja Vuksanić

Slovenska lirika v romantični izvedbi Ivica Kuneja. Foto: akm

Velikani Himalaje, štirinajsta knjiga Vikija Grošlja

»Izjemno sem vesel, da sem že petič v vašem in našem Slovenskem domu. Srečen sem, da se me očitno še niste naveličali«, je na predstavitvi svoje 14. knjige **Velikani Himalaje**, v okviru praznovanja Prešernovega dne, dejal eden od največjih slovenskih in svetovnih alpinistov Viki Grošelj.

Viki Grošelj je tudi športni pedagog; že več kot 30 let uči v osnovni šoli Mengeš. Slovenski dom je nazadnje obiskal oktobra 2009, ob predstavitvi hrvaške izdaje knjige *Pot Nejca Zaplotnika*. Tokrat je predstavil svojo knjigo, objavljeno septembra 2013. Zanimiv pogovor je vodil pobudnik zdaj že tradicionalnih alpinističnih četrtkov v Slovenskem domu **Željko Žarak**.

Himalaja za raziskovanje lastnih meja

Grošelj je začel plezati že kot šestletni fantič v vrtcu. Imel je srečo, da je imel dobre učitelje. Stal je na vrhu enajstih od skupaj štirinajstih osemtisočakov, povzpel se je tudi na vse najvišje vrhove celin. Brez izkušenj je pri komaj 23 letih, že v prvem himalajskem poskusu, ko je bil vodja odprave utemeljitelj slovenskega himalajizma Aleš Kunaver, osvojil 8463 metrov visok Makalu. »Že takrat so me osemtisočaki zaznamovali za celo življenje. Dejstvo je, da smo Himalajo

Viki Grošelj z Velikani Himalaje v Slovenskem domu. Foto: M.B.

primerjali z olimpijado in nečim že izrabljenim. Toda Himalajo še vedno jemljem kot pustolovščino in raziskovanje svojih meja,« je poudaril Grošelj.

Hrvaške himalajske odprave

Najuspešnejši hrvaški alpinist **Stipe Božić** se veliko omenja v Velikanih Himalaje. »Stipetu smo odprli pot v himalajzem, zahvalil pa se nam je z zakladnico edinstvenih posnetkov. To sodelovanje je bilo izjemno«, je poudaril Grošelj. Na eni od himalajskih odprav je Grošelj plezal tudi z uspešnima hrvaškima alpinistoma **Vladimirjem Mesarićem - Dadom** in **Darkom Berljakom**, ki je bil leta 2007 vodja prve hrvaške ženske odprave in na sploh prve ženske odprave iz Evrope na Himalaji.

Agata Klinar Medaković

Tudi TV-serija in razstava

»Štirinajst filmov kot zaokrožena celota prikazuje ne le slovenske dosežke, ampak največja svetovna dogajanja na osemtisočakah,« pravi avtor Viki Grošelj, ki se je med letoma 1975 in 2011 udeležil kar sedemnajstih odprav na osemtisočake. Iz himalajskega opusa je nastala tudi razstava, ki zelo uspešno gostuje v Sloveniji in v tujini. (www.gore-ljudje.net)

Volilna skupščina

Letos bomo praznovali 85. rojstni dan Slovenskega doma

Na volilnem občnem zboru 12. marca je Slovenski dom dobil novo - staro vodstvo: predsednik je **Darko Šonc**, njegov namestnik **Franc Strašek**, člani upravnega odbora pa **Miroslava Maria Bahun**, **Polona Jurinić**, **Silvester Kmetič**, **Olga Tkalčec**, **Ivanka Nikčević**, **Borut Gulič** in **Jasna Kotrle**.

Uvodoma je **Darko Šonc** poročal o materialno-finančnem poslovanju; zaključni račun za leto 2013 je pozitiven. Ustreznost in zakonitost poslovanja je potrdil tudi predsednik nadzornega odbora **Bojan Kožar**. Šonc je poročal tudi o lanski programski dejavnosti. S prikazom na velikem ekranu smo se spomnili dogodkov Slovenskem domu, od predavanj in razstav do rednih dejavnosti, kot so tečaj slovenščine, pevski zbor, duhovna sekcija, ustvarjalna delavnica Šopek in sekcija izgnancev 1941–1945. Za letošnje leto je kot enega od najpomembnejših dogodkov napovedal slovesnost ob 85. obletnici neprekinjenega delovanja Slovenskega doma. Dela bo veliko, zato bo treba kar hitro začeti s pripravami.

Predsednik in delovno predsedstvo. Foto: O.T.

Sprememba statuta

Na predlog upravnega odbora je skupščina odločala o spremembi dveh členov statuta društva. Spremenjeni 10. člen statuta določa, da imamo redne in občasne člane. Redni so tisti, ki vsako leto plačajo članarino. Neredni plačniki so občasni člani, ki nimajo pravice kandidirati v upravna telesa društva. Kdor tri leta zapored ne plača članarine, se briše iz evidence članstva. Spremenjeni 21. člen določa, da je za izvolitev članov upravnega odbora potrebna nadpolovična večina prisotnih na skupščini, razen za izvolitev predsednika, za kar je potrebna dvotretjinska večina. (FS)

Zborovske poslastice za koncert v Nabrežini

Ko se je približevala tradicionalna zborovska prireditev Primorska poje 2014, smo se spraševali: le kje bomo letos zapeli? Odgovor: v Nabrežini v Italiji. Nastopili smo 30. marca. Srečanje z našimi rojaki, Slovenci na Tržaškem, je bilo zelo prijetno.

Za nastop smo se člani mešanega pevskega zbora Slovenski dom resno pripravljali. Po nekaj vajah so izbrane zborovske pesmi že kar lepo zvenele. Za začetek smo se lotili Foersterjeve skladbe Planinska in kmalu ubrano peli »na planincih vrejo želje, na planincih je veselje«. Kar dobro nam je šla tudi ljudska pesem Čuk sedi, čuk sedi na zelenem boru... Pravi izziv je bila tretja izbrana skladba, še ena ljudska pesem: Ko so fantje proti vasi šli, lepe pesmi so prepevali. In še četrta pesem, ki smo jo pripravili: Eno samo tiho rožo meni dala je pomlad. Ko smo se odpravljali na pot, smo vse štiri pesmi, same zborovske poslastice, že odlično obvladali.

Prijetno s prijetnim: pred koncertom še kratek izlet

Vedeli smo, da bo pot iz Zagreba v Nabrežino kar dolga, vendar pa v dobri družbi vožnja hitro mine. »Paziti morate, da ne boste preglasno govorili, pa tudi žganih in gaziranih pijač ne smete piti, če hočete res lepo zapeti,« nam je na generalki v Zagrebu svetoval zborovodja **Ivica Ivanović**, ki ni mogel z nami v Nabrežino. Upoštevali smo nasvet in v avtobusu je res vse zvenelo polglasno, slišati je bilo samo šepet ter ponavljanje besedil in not. Pred ciljem smo se na kratko spustili do Trsta. Tam je po sončnem

vremenu vsak po svoje izkoristil čas: popil kapučino ali pa se sprehodil po mestu, vse do morja in Ponte Rossa. Obmorska cesta nas je nato pripeljala do vzpetine, na kateri stoji Nabrežina, lepo urejeno mestece, ki ponosno gleda na Trst. Domačini so nas lepo sprejeli, vse je bilo v najlepšem redu, tudi naš nastop je zvenel dobro. Med nastopajočimi nas je posebej navdušil pevski

Mešani pevski zbor Slovenski dom z zborovodjem Ivico Ivanovićem. Foto: Božena Pavlič

Primorska poje v številkah

Na letošnji prireditvi je nastopilo 213 zborov z več kot 4500 pevci na 31 koncertih, večinoma na Primorskem, pa tudi v Italiji in na Hrvaškem.

Klara Žel: Primorska poje

Oh kako hitro čas leti in vabilo za Primorska poje prileti, da vsak zbor svoje zapoje, da smo vsi prav dobre volje.

Lepo vreme Bog je dal pa nam sonček je sijal a avtobus v Trst nas vozi kraj obale morja nas vodi.

Za vse skupaj je bila večerja z glasnim skupnim petjem končana in nasvidenje drugo leto povabljen.

zbor Jacobus Gallus iz Trsta. Ta dan je sicer v Nabrežini skupaj nastopilo šest zborov, poleg našega in prej omenjenega tržaškega še pevski zbori iz Otlice, Kromberka, Gorjanskega, Špetra in Deskel. Po koncertu je sledila prava italijanska večerja »pašta šuta«. Mamma mia, kako je b'la dobra!

Ivanka Nikčević

Predstavitev knjige Zgodovina slovenskega alpinizma

Na dobro obiskanem alpinističnem četrtku v Slovenskem domu 20. februarja sta **Urban Golob** in **Peter Mikša** predstavila svojo knjigo, ki kronološko in jedrnato opisuje zgodovino slovenskega alpinizma z dolgo in bogato tradicijo.

Golobova in Mikševa knjiga je prva takšne vrste v Sloveniji. Monografija je že na videz impresivna: obsega 240 strani z več kot 230 fotografijami. Napisana je v poljudno-strokovnem jeziku, s številnimi zanimivimi in neznanimi zgodbami. Med drugim je opisana tudi zgodba o herojskem dejanju **Janeza Dovžana**, ko je po uspešnem vzponu na Makalu požrtvovalno iskal izgubljenega **Zorana Bešlina**. To je po mnenju **Marjana Manfrede** – **Marjona**, legendarnega slovenskega alpinista, največja zgodba slovenskega alpinizma. Knjiga je bila v Sloveniji

predstavljena decembra 2013, v Slovenskem domu pa prvič na Hrvaškem.

Agata Klinar Medaković

Še en knjižno obarvan alpinistični četrtak. Foto: akm

Pastoralna maša v Zagrebu, koncert v Štandrežu in obisk Posočja

Člani mešanega pevskega zbora duhovne sekcije A. M. Slomšek smo leto začeli z nastopom v zagrebškem domu za ostarele, nadaljevali pa s tradicionalnim sodelovanjem na reviji Primorska poje.

V domu ostarelih Medveščak na Iblerjevem trgu v Zagrebu smo 18. januarja zapeli latinsko pastoralno mašo **Lojzeta Mava** ter Kyrie eleison, Gloria, Sanctus, Benedictus, Agnus Dei Lorenza Perosija. V duetu sta pela prof. **Vinko Glasnović** in **Nada Horš**. Pri maši je zapel tudi zbor doma za ostarele, ki ga vodi **Ivanka Petković**. Maševal je duhovnik z Petrove župnije. Po maši smo se zelo lepo družili ob petju znanih slovenskih in hrvaških pesmi, prigrizku in pijači. Zelo prijetno nas je presenetila 89-letna **Vera Puhlovski**, ki je ob spremljavi prof. Glasnovića zapela Ave Marijo.

Nastop na 45. reviji Primorska poje

V cerkvi Sv. Andreja v Štandrežu (Sant' Andrea, it.) je 21. marca nastopilo 7 zborov. Naš zbor je pod taktirko zborovodje in skladatelja prof. Glasnovića zapel Latinsko mašo ter Kyrie eleison, Gloria, Sanctus, Benedictus, Agnus Dei. Ker se je koncert končal zelo pozno, nismo imeli časa za druženje z ostalimi zbori.

Letošnja revija pevskih zborov je bila sicer posvečena trem ustvarjalcem, ki so globoko zarezali v spomin in opomin slovenski in primorski kulturi, in letos praznujemo okroglo obletnice njihovih rojstev. Rado Simoniti, rojen pred 100. leti, je ustvaril primorsko himno, Srečko Kosovel, rodil se je pred 110. leti, je v slovensko poezijo prispeval nepozabne stihe, Stane Malič, rojen pred 110. leti je v globoki vernosti in tenkočutno ustvarjal sakralne napeve in maše.

Sprehod ob smaragdni reki

Po koncertu v Štandrežu smo prenočili v hotelu Sabotin v Solkanu, ob tisočletnem toku reke Soče. Po zajtrku nas je **Mira**, vodička iz solkanskega

Pevski zbor duhovne sekcije na Trgu Evrope, ki danes povezuje Novo Gorico in Gorico, državna meja pa je le še simbolična. Foto: O.T.

turističnega društva, povabila na ogled mesta. S hriba se vidijo hidroelektrarna ter dva mosta na smaragdni reki. Kamniti most na bohinjski železniški progi z razponom glavnega loka, ki meri 85 metrov, je največji na svetu. Novi solkanski most so zgradili za ostali promet. Solkan je bil nekoč znan po mizarskih mojstrih; nekoč jih je bilo kar 350; film o tem smo si ogledali v solkanski turistični pisarni. Naslednja postaja našega izleta je bila Nova Gorica; tam smo se sprehodili po Trgu Evrope, ki je od leta 2004, ko je Slovenija vstopila v Evropsko unijo, skupni trg Nove Gorice in Gorice. Trg je povezovalni element obeh mest in simbol evropskega združevanja. Urejen

je tam, kjer je mesto nekoč delila državna meja.

Na poti domov smo se ustavili v Postojno in v tamkajšnjem domu upokojencev obiskali **Martino Koman**, nekdanjo predsednico Slovenskega doma in prvo vodjo duhovne sekcije A. M. Slomšek. Bila je zelo vesela našega obiska. Dogovorili smo se za romanje v Vipavsko dolino 17. maja.

Na poti proti Zagrebu smo poslušali zgoščenko s skladbo, ki smo jo izvedli v Štandrežu. Domov smo se vrnili polni vtisov iz Slovenije – naše druge domovine. Kako lepa je naša Slovenija, posebej smaragdna Soča!

Olga Tkalčec

23 let slovenskih maš v Zagrebu

Pridružite se nam na slovenskih mašah v cerkvi Ranjenega Jezusa na Ilici 1, da bomo v svetem duhu, sproščeno in v še večjem številu prispevali k ohranjanju slovenščine na Hrvaškem.

Zadnja dva meseca lanskega leta so v slovenščini maševali duhovniki **Robert Smodiš** iz Krškega (10. novembra), **Matej Užmah** iz Artič (24. november), **Janez Zdešar** iz Velike Doline (8. decembra) in dekan Šentjerneja **Anton Trpin** (26. decembra). Na prvih dveh letošnjih mašah - 12. in 26. januarja 2014 – je mašo vodil Robert Smodiš. Februarja svetih maš ni bilo. Redne maše so se nadaljevale 16. marca, takrat je mašo vodil **Roman Travar**.

Družijo jih slovenske maše, dobra glasba in družba

Nekaj članov pevskega zbora duhovne sekcije Anton Martin Slomšek, med katerimi so nekateri tudi prejemniki Gallusovih značk za dolgoletno ljubiteljsko glasbeno udejstvovanje, smo vprašali, kaj jim pomeni druženje v duhovni sekciji.

Olga Tkalčec, vodja sekcije od leta 1999: »Druženje z ljudmi, ki so približno mojih let, mi veliko pomeni. Rada pomagam pri organiziranju romanj in maš, na petkovih vajah zbora v Slovenskem domu poskrbim za note, po nedeljskih mašah v cerkvi Ranjenega Jezusa v Ilici pa za druženja v Slovenskem domu. Maše v slovenščini me spominjajo na jezik mojih staršev in jezik moje babice, zaradi česar se pogosto spomnim tudi na Mojstrano in Dovje, kamor sem kot otrok hodila na počitnice. Imam bronasto Gallusovo značko.«

Jasna Želle: »V duhovni sekciji imam dobro družbo. Rada hodim na romanja,

maše in čudovite izlete. Čeprav sem Hrvatica, so me leta 1990 vsi člani lepo sprejeli, in še vedno se imam lepo. Ponosna sem na svojo srebrno Gallusovo značko.«
Vinko Glasnovič, zborovodja: »Vesel sem vsakega pevca v zboru. Dobro se razumemo, prizadevam si vsem ugoditi, čeprav smo vsi že v letih. Zborovskih maš ni veliko, nekaj sem jih skladal sam: eno sem posvetil Antonu Martinu Slomšku in eno Francetu Prešernu (obe v slovenskem jeziku), tri pa sem napisal v latinščini, ker vsako drugo nedeljo pojemo na slovenski maši in ker potrebujemo raznovrsten repertoar. Za božič obvezno pojemo pastoralno mašo slovenskega duhovnika, skladatelja in dirigenta Lojzeta Mava. Petja in diriganja sem se učil pri prof. Cvetku v Ljubljani. Imam srebrno Gallusovo značko.«

Nada Horš: »V duhovni sekciji sem od začetkov, od leta 1990. Že to pove vse: da se imamo lepo, da je dobra družba in da je v dvorani Slovenskega doma, v kateri

vadimo, prijetna. Le malo cerkev v Sloveniji je, v katerih še nismo prepevali. Imam srebrno Gallusovo značko.«

Mila Klarica: »V duhovni sekciji imam prijatelje, kar mi veliko pomeni. Članica sem že 18 let, prišla sem na pobudo zdaj 91-letne članice Slovenskega doma **Viktorije Schröder**. V Oplotnici sem odraščala v rejniški družini, ki je hodi-la v cerkev, pela sem tudi v cerkvenem zboru. Še zdaj se spominjam mladosti, še vedno molim v slovenščini. Imam srebrno Gallusovo značko.«

Nikolaja Lukić: »V duhovno sekcijo me je pripeljala prijateljica Mila Klarica. Imamo dobrega profesorja **Vinka Glasnoviča** in dobro voditeljico **Olgo Tkalčec**. Slovenski dom je naš drugi dom; tu se zelo lepo počutim, tu imam prijateljice in želim si, da bi nam bilo vsaj še nekaj let tako lušno. Imam bronasto Gallusovo značko.«

Anketirala: Agata Klinar Medaković 🇺🇦

Testenove slike izza samostanskih zidov prvič Slovenskem domu

V Slovenskem domu je bila 18. decembra odprta razstava slik Janka Testena, slovenskega frančiškanskega brata Ambroža (1897–1984), ki je ustvarjal predvsem v dalmatinskih samostanih, saj je bil že v mladosti vključen v dalmatinski provinco.

Slike frančiškanskega brata Ambroža ali fra Ambroza, ko mu rečejo na Hrvaškem (o njegovi življenjski in ustvarjalni poti smo obširno pisali v 43. številki Novega odmeva leta 2011), so bile v Slovenskem domu razstavljene na pobudo in dolgoletno željo članice našega društva in zagrebškega manjšinskega Sveta **Polone Jurinić**. Izposojajo iz frančiškanskega samostana Sv. Bernardina v Kaporju na otoku Rabu je odobril gvardijan **Ivan Gavran**. Avtor razstave je akademik **Tonko Maroević**, ki je tudi odprl razstavo.

Zanos in trpljenje na platnu

Akademik Maroević je Testenovo ustvarjalnost opisal v dvojezičnem razstavnem katalogu, ki sta ga izdala Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb in Slovenski dom. Po Maroevićevih besedah je Testenovo likovno delo izraz odkrite lirske žilice in dotlej zakopanega nedolžnega pogleda, sprostitve uresničene duhovne svobode, ki je lahko pričala o zanosu in trpljenju, tako v njegovem življenju kot v življenju biblijskih, mitskih in simboličnih likov. »V njegovi ikonografiji prevladujejo prizori Kristusovega trpljenja, apokalipse ali celo epizode iz Dantejevih spevov, toda občasno se prepušča tudi pastoralnemu vzdušju in idiličnim prizorom vaškega življenja. Srečo videnja najde v miselnem priklicu angela ali matere z otrokom, v namigu igre in počitka. Večina njegovih del je

narejena s tušem, s temperamentnimi in neravnodušnimi, dinamičnimi potezami, z dramatičnim dialogom med črnino packe in belino podlage, z živim izmenjavanjem prefinjenih črt in gostih sledi nanosov pigmenta,« je še zapisal Maroević.

Polona Jurinić 🇺🇦

Avtoportret Janka Testena

Rabska galerija, polna spomina na »fra Ambroža«

Galerijo Barve neba in čopiča so v delu frančiškanskega samostana v Kaporju, zadnjem umetnikovem prebivališču, uredili leta 1989. Samostan in galerija sta polna spomina na »fra Ambroža«, ki je s slikami in duhovnim delom oplemenitil starodavno sakralno okrožje. V cerkvi Sv. Bernardina je Ambroževo delo Križev pot, ki izžareva moč motiva in prefinjenosti barve. V bogati samostanski knjižnici hranijo nekaj redkih knjig, med njimi slovenski prvotisk Katekizma Primoža Trubarja iz leta 1551.

Razstava slik Bogdana Čobala in obisk mariborskega župana Andreja Fištravca

Mariborski akademski slikar in profesor Bogdan Čobal je 2. aprila v Slovenskem domu predstavil najnovejši ciklus akrilnih slik na platnu z etnografsko motiviko pod nostalgичnim naslovom *Opuščene brazde*.

Za razstavo v Slovenskem domu je avtor ciklusa dodal še digitalno generirane podobe slovenskih kmetijskih stavb iz muzeja na prostem v Rogatcu pri Rogaški Slatini, navezujoč se na minuli ciklus *Anatomija kozolca*. Pobudnica Čobalove razstave je bila naša stara znanka **Dunja Bezjak** iz Maribora. Posebej nas je razveselil

obisk mariborskega župana **Andreja Fištravca**, ki je tudi odprl razstavo. O razstavljenem opusu in umetniku je spregovoril mariborski likovni kritik **Mario Berdič**. Otvoritev je popestril predsednik Hrvaškega kulturnega društva Maribor **Marko Mandir**, ki je zapel slovensko ljudsko pesem Gorčez izaro, ter predsednica Društva

Srečanje mariborskega in zagrebškega župana

Ob robu odprtja Čobalove razstave sta se v mestni palači Dverce sešla zagrebški in mariborski župan, **Milan Bandić** in Andrej Fištravec. Po Bandićevih besedah bosta Zagreb in Maribor čez dve leti povezana z najhitrejšo avtocesto v Evropi. Župan Bandić je napovedal sodelovanje Mariborčanov na zagrebškem Bundeckfestu in gostovanje Histriionov v Mariboru ter možnost skupnega črpanja evropskih sredstev. Omenil je tudi pomembni okrogli obletnici, ki ju praznujeta mesti: od prve omembe Maribora je minilo 850 let, od prve omembe Zagreba pa 920 let. Srečanja sta se udeležili tudi Bandićevi namestnici **Vesna Kusin** in **Sandra Švaljek**, slovenski veleposlanik Vojko Volk in predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc**.

Ob robu razstave sta se v hrvaškem glavnem mestu sešla zagrebški in mariborski župan, Milan Bandić in Andrej Fištravec. Foto: GZ

Irena Gajser, Andrej Fištravec, Bogdan Čobal in Vojko Volk (z leve) na otvoritvi razstave v Slovenskem domu. Foto: M.B.

likovnih umetnikov Maribor **Irena Gajser**. Razstavo je pospremljen bogato opremljen dvojezični katalog v izdaji Slovenskega doma in zagrebškega slovenskega manjšinskega Sveta. Med gosti na odprtju razstave so bili še slovenski veleposlanik v Zagrebu **Vojko Volk** in duhovnik za hrvaško katoliško skupnost v Mariboru **Marko Zadavec**.

Ploden mariborski slikar

Bogdan Čobal se je rodil 19. avgusta 1942 v izgnanstvu v Zrenjaninu, živi in ustvarja v Mariboru. Slikarstvo je študiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Kot likovni pedagog je bil zaposlen na več mariborskih srednjih šolah, nazadnje kot izredni profesor slikanja in likovne teorije na oddelku za slikarstvo Pedagoške fakultete v Mariboru. Na šolskih ustanovah je spodbujal in organiziral raznovrstne likovne prireditve in razstave. Doma in v tujini je imel veliko samostojnih in skupinskih razstav, prejel je tudi številne nagrade in priznanja, med drugim Glazerjevo listino Mestne občine Maribor.

Polona Jurinič

Razstava o 15-letnici prireditve Gostičevi dnevi

V Slovenskem domu je bila 10. marca odprta razstava o 15-letnici spominske prireditve Gostičevi dnevi. Istega dne je bila prav v okviru letošnje prireditve v zagrebški operi uprizorjena Puccinijeva Tosca, v kateri je nekoč blestel Josip Gostič.

V projektu Gostičevih dni že 15 let sodeluje tudi Slovenski dom. Začelo se je leta 1998, ko je bila prva prireditev v poklon slovitemu slovenskemu tenoristu.

Trajen poklon slovitemu tenoristu

Razstava v Slovenskem domu je na petnajstih panojih v sliki in besedi prikazala, kako so se Gostičevi dnevi razvijali minulih petnajst let. Skozi razstavo sta nas popeljala **Sašo Rogina** in **Dar-ko Šonc**, odprl pa jo je **Marko Rakovec** s slovenskega veleposlanštva v Zagrebu. Že pred časom je pod okriljem Slovenskega doma nastala tudi razstava o glasbeni poti Josipa Gostiča; doslej je gostovala v splitskem in reškem HNK-ju, letos pa je bila v ob koncu Gostičevih dnevov, 14. marca, postavljena v ljubljanski operi. Pred priložnostno uprizoritvijo Verdijevega plesa v maskah jo je odprl ravnatelj Opere in baleta **Peter Sotošek Štular**.

Maša na Homcu, koncert v Domžalah

Gostičevi dnevi so se začeli 9. marca v cerkvi Marijinega rojstva na Homcu. Mašo sta darovala domžalski župnik **Anton Štrukelj** in homški župnik **Lojze Hostnik**. Zbor Consortium musicum je pod taktirko maestra **Mirka Cudermana** zapel Messe chorala Charlesa Gounoda. Istega dne so nas v domžalskem kulturnem domu v svet opere popeljali solisti Opere HNK Zagreb: **Kristina Anđelka Đopar**, sopran, **Josipa Lončar**, sopran, **Domagoj Dorotić**, tenor in **Ljubomir Puškarić**, bariton, ob klavirski spremljavi **Nine Cossetto**, ter solisti SNG Opera in balet Ljubljana: **Urška Arlič Gololičič**, sopran, **Slavko Savinšek**, bariton in **Edvard Strah**, tenor, ob klavirski spremljavi **Jelene Boljubaš**. Vezni tekst je napisala **Marjana Mrak**. Napovedovalec je bil **Ivan Lotrič**. (O dogodkih, povezanih s Gostičem, poročamo tudi v rubriki Kulturna obzorja.)

Polona Jurinić

Razstava o Gostičevih dnevih v Slovenskem domu. Foto: M.B.

Solisti zagrebške in ljubljanske opere na odru domžalskega kulturnega doma. Foto: Sašo Rogina

Predstavitev knjige o baročnem kiparju Francescu Robbi

V Slovenskem domu je bila 19. marca predstavitev monografije o beneškem kiparju Francescu Robbi (1698–1757), arhitektu baročne Ljubljane, ki je ustvarjal tudi na Hrvaškem.

Knjigo o umetniku, ki je s svojimi deli zaznamoval tako Ljubljano kot Zagreb, so na pobudo **Dunje Bezjak** predstavili založnik **Primož Premzl** iz Maribora, ravnatelj Inštituta za umetnostno zgodovino prof. dr. **Milan Pelc**, doc. dr. **Damir Tulić** z oddelka za umetnostno zgodovino Filozofske fakultete Univerze na Reki in avtor monografije prof. dr. **Matej Klemenčič** z oddelka za umetnostno zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Knjiga obsega 321 strani in je bogato ilustrirana s prek 300 fotografijami. Uvrščena je bila med pet najpomembnejših knjig s področja domačega družboslovja, humanistike in esejistike, izdanih v letu 2013 v Sloveniji.

Velik pečat hrvaškemu baroku

»Robba tudi v hrvaški umetnostni zgodovini velja za enega največjih kiparskih in kamnoseških mojstrov baročnega obdobja, morda celo za največjega v osrednji Hrvaški 18. stoletja,« pojasnjuje Klemenčič. »Svoje zadnje delo je Robba ustvaril prav v Zagrebu, to je oltar svetega križa v zagrebški katedrali,« dodaja Tulić. Omenimo nekaj njegovih večjih del na Hrvaškem: oltar svetega Ignacija Loyole

S predstavitev monografije o Francescu Robbi. Foto: M.V.

v cerkvi sv. Katarine v Zagrebu, oltar sv. Katarine in sv. Barbare v Varaždinskih toplicah, oltar sv. Emerika v cerkvi sv. Ivana v Novi Vesi in kip iz belega marmorja na Marijinem stebru v Karlovcu.

Zanimivo je, da prva knjiga o Robbovi

Ali ste vedeli, da je Francesco Robba umrl v Zagrebu in da je pokopan v kripti pod glavnim oltarjem v cerkvi Sv. Marije na Dolcu?

ustvarjalnosti ni izšla v Sloveniji, temveč na Hrvaškem, in to že pred več kot pol stoletja. Leta 2009 smo imeli v Slovenskem domu zelo lepo razstavo s prikazom njegove ustvarjalnosti v Ljubljani, Celovcu in na Hrvaškem. O Francescu Robbi smo v Novem odmevu podrobneje pisali leta 2006, v številki 28 (časopis je dostopen na naši spletni strani: <http://slovinci.hr/uploads/Odmev/Odmev28.pdf>).

Polona Jurinić

Za naše knjižne molje

Romana madžarskega nobelovca za poglobljeno branje

Dnevi so daljši in sonce pozneje zahaja. Sprehod do knjižnice Slovenskega doma, klepet in nova doza doživetij s polno vrečo knjig. Ne pozabite na četrtke med 17. in 19. uro! Tokrat v branje priporočam romana madžarskega nobelovca Imreja Kertésza.

Knjigo sem s police vzela čisto po naključju, pritegnil me je naslov - Brezusodnost. In nisem zgrešila. To je prvi in temeljni roman Imreja Kertésza, madžarskega pisatelja judovskega rodu, ki je na lastni koži izkusil Auschwitz in Buchenwald. Za literarni opus, v katerem raziskuje anatomijo holokavsta, je leta 2002 prejel Nobelovo nagrado.

Brezusodnost in Kadiš za nerojenega otroka

V romanu Brezusodnost se avtor sooča z vprašanjem, kako pričevati o grozi v tovarnah smrti. Roman sledi prvoosebni pripovedi Györgya Kővesa, petnajstletnega fanta, ki je »vržen«v koncentracijsko

taborišče. Njegovo dostojanstvo je uničeno, ob tem pa ne razume glavnega vzroka svojega stanja, saj judovske religije ne pozna, je ne razume in zato ne sprejema kot svoje. V nacističnem projektu izničenja poskuša samo preživeti.

Kadiš za nerojenega otroka je esejistični roman. V njem Kertész pojasnjuje junakovo odločitev, da ne »spravi« otroka na svet, ki je ustvaril holokavst in je odgovoren zanj. Ko žena predlaga možu, da bi imela otroka, on to zavrne, češ da nikoli ne bi mogel biti oče kakega drugega človeka. Kar se je zgodilo njemu, se torej ne sme ponoviti, ne sme biti oče in ne sme dovoliti, da bi se »to otroštvo« zgodilo tudi otrokom.

Darija Stantić

Okraski za jelko, šeme brez treme in kroglice zdravja

Po uspešnem jesenskem začetku smo vesela otroška družjenja v Slovenskem domu ponovili 14. decembra, ko smo se pripravljali na praznike, 18. januarja ko smo se napolnili z energijo, in 15. februarja, ko je bilo vse v znamenju pustnih šem.

Dedek Mraz prihaja med nas... On dobro ve, kaj delaš, on dobro te pozna, v mislih te ima... Tako je zvenelo ob koncu decembrskega srečanja, ko so se že sušili izdelki, ki smo jih ustvarili. Bilo nas je več kot prvič in zame je bilo to najlepše darilo, zvok zvonca na vratih Slovenskega doma, ki je napovedal prihod novih članov, pa najlepša melodija. **Hana, Fran, Lara, Kaja**, še ena **Hana, Dan, Vita, Bor-na, Zara, Nika** in še ena **Zara** - vseh sem bila zelo vesela. Po spoznavanju smo brž zavihali rokave in začeli z izdelovanjem prazničnih čestitk. Delo nam je šlo dob-

dežja, temveč smo ga pregnale, saj so se medtem ko smo me ustvarjale, oblaki razbežali. V novem letu potrebujemo veliko energije za takšne in drugačne začetke ali takšna in drugačna nadaljevanja. Zato sem izbrala dva recepta za energijske kroglice iz samih zdravih sestavin. Dišalo je po mandljih, lešnikih, sončničnih semenih, suhih figah, slivah, brusnicah, medu, pomarančah, agavinem sladku, kakavu, jedilni čokoladi. Noski so vonjali, jezički poskušali, dlani in prstki pa spretno mešali in oblikovali. Hitro smo lahko videle in okusile, da je

in se učili pesmici Pustna zabava in Čokolada, avtorice **Zvezdane Majhen**. Tudi najbolj sramežljivi so se sprostiti, in ne le, da so se ju naučili brati, pač pa so pesmici na koncu vsi skupaj tudi na pamet recitali. Potem so na vrsto prišli lepila, laki, trakovi, bleščice, čipke, svetleči prah v raznih odtenkih in okrasno perje. Vsi ti dodatki so zahtevali precej večjo koncentracijo, previdnost in natančnost! Toda veselju ob pogledu na končne izdelke ni bilo konca...kot se za pustne šeme tudi spodobi, mar ne?

Ivana Šundov Hojan

Veselo druženje otrok na ustvarjalni delavnici. Foto: M. B.

ro od rok in otrokom je bilo všeč. Medtem, ko so se čestitke sušile, so na vrsto prišli okrasni balončki in zvončki, zlati, rdeči in zeleni trakovi, barve z bleščicami pa vsepovsod – na okraskih, čopičih, na prstkih in po mizah. A nič zato! Kakšni pa bi bili prazniki, če ne bi bilo barv... na drevescih in v naših srcih.

Noski so vonjali dišeče kroglice

Za naše ponovoletno srečanje bi lahko rekli - praznik po praznikih ali popraznična gostija. Zakaj bi moralo po pecivu, poticah in piškotih dišati le pred božičem? Za nas je bil praznik že to, da smo se znova srečali. Tokrat smo bila sama dekleta, a nismo priklicale

bilo delo uspešno. Ob risanju najljubšega spomina na praznike in počitnice, smo poslušale še pravljico Neke zimske noči. Ježek iz pravljice nam je znova potrdil, da so prazniki (in vsi ostali dnevi) še lepši, če misliš tudi na druge, ne samo nase in da se dobro z dobrim vrača.

Ko se pustne šeme sprostijo

Na februarsko srečanje smo prišli pustno našemljeni. Oblečeni smo bili v čarovnico, grško boginjo, Claudeena Wolfa, judoista, gusarko in Minnie mouse, na koncu se nam je pridružil še nogometaš. Z živimi akrilnimi barvami so spretno otroške rokice ustvarjale obrazne maske. Medtem ko so se barve sušile, smo brali

Zvezdana Majhen: PUSTNA ZABAVA

SKOZI OKNO POGLEJMO,
ČEMU TAKŠEN VRIŠČ
IZ ULIC PRIHAJA
DO NAŠIH DVORIŠČ!

ŠEME BREZ TREME,
IZ VSEGA SVETA,
POJEJO, PLEŠEJO,
KAKOR KDO ZNA.

RIJA, RIJARAJA
PUST SE SPREHAJA,
ZEMLJO Z ZELENO
BARVO POMLAJA.

EJ, TUDI MENI,
ČEPRAV SEM BOJEČ,
PUSTNA ZABAVA
OD NEKDAJ JE VŠEČ.

Delovno druženje, ki razvedri člane

Člani Društva izgnancev Slovenije - Krajevne organizacije Zagreb smo se 21. decembra zbrali v Slovenskem domu in skupaj pregledali, s čim smo se ukvarjali v minulem letu in katere naloge nas čakajo za naprej.

Druženja se je udeležila polovica članov, osem pa se jih je opravičilo. Več naših članov je bolnih in onemoglih, zato se nam ne morejo pridružiti. Tisti, ki so prišli, pa so bili zadovoljni, saj nas druženje v teh težkih časih razvedri in nam da voljo za naprej.

Članstvo se je celo okrepilo

Naša krajevno organizacija letos šteje enega člana več kot lani: pridružila sta

se nam namreč dva nova člana, eden pa nas je zapustil; 18. avgusta lani je umrl Jožef Maček. Zahvaljujemo se Slovenskem domu, ki nam omogoča, da društvene prostore uporabljamo za naša druženja, hvaležni smo tudi za pomoč pri organizaciji letnega zбора in prevozov na srečanja izgnancev Slovenije – na osrednjo prireditev v Ljubljani in v Bučki, kjer je bila leta 1992 ustanovljena

prva krajevna organizacija Društva izgnancev Slovenije. Udeležbo na dveh spominskih pohodih smo sami financirali. Tudi v letošnjem letu načrtujemo podobne dejavnosti.

Naš prispevek k muzeju v Brestanici

Veseli in ponosno smo, da smo člani zagrebške krajevne organizacije Društva izgnancev Slovenije podarili pet predmetov, uporabljenih v izgnanstvu, ki bodo postavljeni na gradu Rajhenburg v Brestanici, v muzejski zbirki, posvečeni izgnancem. Ta del stalne zbirke bo po nekaterih napovedih odprt že šestega junija, ob dnevu izgnancev. Zahvaljujem se članom, ki so darovali po deset ali več evrov za obnovo hlevov ob gradu Rajhenburg. V dveh letih smo prispevali 390 evrov, akcija pa še traja. Hlevi, konjušnice in barake pri gradu Rajhenburg so bili leta 1941 eno od največjih zbirnih taborišč za izgon Slovencev. Skozi te stavbe je šlo med drugo svetovno vojno v izgnanstvo okoli 55 tisoč Slovencev, največ v nemška taborišča, veliko pa tudi na Hrvaško in v Srbijo.

Druženje izgnancev v Slovenskem domu. Foto: J. Bogolin

Slavko Kramar

Pomoč veleposlaništva izgnancem

Slovensko veleposlaništvo v Zagrebu je slovenskim izgnancem že četrto leto zapored organizirano izdajalo potrdilo, ki jim omogoča prejetje rente. Izgnanci s potrdilom dokazujejo, da so še živi in tako upravičeni do prejemanja nadomestila za trpljenje, ki so ga med drugo svetovno vojno doživeli v izgnanstvu. Potrdila sta 25. februarja v Slovenskem domu izdajala konzul Gregor Klemenčič in Ivanka Filipan. Za izgnance je bilo to darilo neprecenljive vrednosti, saj si je težko predstavljati, kako bi izgnanci, zlasti bolni in tisti, ki živijo v domovih za ostarele, prišli do potrdila, ki bi jim ga izdali hrvaški organi. (A.K.)

Konzul Gregor Klemenčič (drugi z desne) in Ivanka Filipan (desno) s slovenskega veleposlaništva v Zagrebu sta priskočila na pomoč izgnancem. Foto: S. Kramar

Z dobro voljo smo se poslovili od leta 2013

V obdobju med božičem in novim letom se v Slovenskem domu tradicionalno poslovimo od starega leta. S tem namenom se nas je v petek, 27. decembra v Prešernovi dvorani zbralo kar lepo število.

Dvorana je bila lepo okrašena, tudi z raznobarnimi lučmi. V kotu se je bohotala košata jelka, okrašena z lučkami in okraski. V svečanih oblekah z bleščicami smo se posedli za velike mize, bogato obložene s prigrizki, domačimi slaščicami in vrči s pijačami. V družbicah in tudi vse povprek smo si čestitali božič, na veliko izmenjevali osebne novice, misli in čustva ter izrekli dobre želje, da bi bili srečni in zdravi v novemu letu.

Dovolj dobre volje za skok v leto 2014

Praznični večer so popestrili nam dobro znani glasbeniki in pevci, **Branko Sotošek** s hčerkami **Tadejo** in **Katjo**. Ves večer so nam v živo igrali in peli ter nas hitro zvalili k plesu. Plesali smo starejši in mlajši, ženske in moški, se v ritmu polk, valčkov in drugih zabavnih melodij z žarom zibali, vrteli, poskakovali in včasih tudi zavriskali. To je bila odlična priprava na celonočno silvestrovanje in vstop v leto 2014.

Manjkalo ni ničesar: bilo je dovolj dobre volje in prijetnega vzdušja, da nihče ni mogel biti osamljen v skupini svojih rojakov in znanih obrazov. Postali smo si domači, odnosi so pristni, saj se že leta srečujemo na zborovskih vajah in nastopih ter na različnih zanimivih dogajanjih v Slovenskem domu.

Upamo, da se bo tradicija v veselje zvestih članov ohranila tudi v prihodnosti.

Vasiljka Tovarloža

Veselo slovo od leta 2013. Foto: M.B.

Na petkovih srečanjih je z domišljjskimi kostumi blestela Matilda (Jozefa); na januarsko druženje je prišla v angelski opravi. Foto: S.K.

Petkova srečanja

In oskarja dobijo.... naši najbolj dejavni člani!

Kljub spreminjajočemu vremenu se srečanja ob prvih petkih nadaljujejo veselo in zabavno – po domače. Tako je bilo decembra, januarja in februarja. Strah, da bodo ta srečanja zamrla, je začasno ugasnil.

Statistika kaže, da se je leta 2013 Petkovih srečanj udeleževalo 45 ljudi ter tu in tam kakšen prisluškovalec. V vinske zaloge Slovenskega doma se ni poseglo, saj ga slavljenci prinesejo dovolj s seboj, pa tudi leta naredijo svoje in se manj pije. Sicer pa je bilo vsega dovolj: veselja, šal, recitacij, pijače in jedi. Pogrešali smo **Franceve** vice in harmoniko. **Matilda (Jozefa)** je vsak mesec prišla v drugi opravi - kot sv. Lucija, angelček in februarjska mačka. Igrala je, pripovedovala in delila darilca.

Bankrot zaradi petkovih oskarjev
Predolgo bi bilo opisovati kaj vse se je dogajalo. Bolje je prebrati želje, strnjene v Božično molitev, ki jo je predstavila **Ivanka Nikčević** (glej okvir). Pika na i je bila podelitev petkovih oskarjev, ki jih je **Slavko** podelil članom, ki so bili v minulem letu najbolj aktivni. Oskarje so prejeli: **Jozefa**, **Tone**, **Franc**, **Zoran** in **Ivanka**. Tolažilne nagrade še so dobili nominirani: **Dragica**, **Zdravko**, **Marinka**, **Betika**, **Božica**, **Milka**, **Jelka**, **Jožica**, **Rudi** in **Medeni (Joža)**. Edini

Božična molitev

Oče naš, ki si v podjetju, spoštovano je tvoje ime.
Ne vrzi nas iz svojega kraljestva in zgodi se tvoja volja.
Kakor pri osebnih dohodkih, tako pri nagradah.
Daj nam danes višje dohodke in ne glej na naše grehe, kakor tudi mi ne gledamo na napake.
Ne spravljal nas v skušnjavo, temveč reši nas hudega dela in garanja.
Čast in hvala vodstvu,
Da bi nam še kakšnega jurja primaknilo,
božičnico izplačalo in trinajsto plačo dalo ...
takoaj zdaj in do pokojnine,
AMEN !!!

sponzor oskarjev je bil Kras, ki je zato bankrotiral. Oskarje za leto 2014 bo sponzoriral Slovenski dom.

Med posebej lepimi petkovimi vsebinami omenimo še predstavitev Prešerna, ki jo je pripravila Majda. Povedala je, v kakšnih družbenih, političnih in gospodarskih razmerah je živel in kako je svoja čustva prelil v poezijo, denimo v balado Povodni mož. (Kras)

Na pustni veselici zmagal nebesni par - Sonce in Luna

Po nekajletnem premoru so 4. marca Slovenski dom za pusta spet napolnile maškare. Izbrali smo najboljšo masko in podelili diplomu za najboljši pustni krof.

Še vedno pomnimo nekdanje pustne veselice v Slovenskem domu, ko se je kar trlo maškar in ko je bilo težko izbrati najboljšo masko in pisanem kostumu. Potem je ta običaj zamrl in nekaj let zapored je šel pust kar mimo našega doma. Letos smo obudili tradicijo. Zakaj se ne bi veselili, šalili, smejali in družili pod maskami? Na pustni veselici smo si dali duška pred resnim štiridesetdnevnim postom.

Pustni tekmovalni duh

Na pustni veselici so se zbrale najrazličnejše maske, od takih, ki se posmehujejo vsakdanjim težavam, do folklornih in domišljjskih. Videli smo slovenski kmečki par, majhnega ptujskega kurenta,

spidermana, princesko, dedka, gusarja, Charlija Chaplina in dubajskega šejka. Na plesišču se je pomešala domača, mednarodna in celo vesoljska družba; diplomu za najboljšo masko je osvojil par iz vesolja - Luna in Sonce oziroma **Hedvika Čeranić** in **Marija Bjelić**. Tudi krofi niso manjkali in tudi v tej konkurenci je bila podeljena diploma. Najboljši krof je spekel **Albert Belinc**.

Ustvarjalke iz kreativne delavnice Šopek so poskrbele, da so se na pustovanju dobro počutili tudi tisti, ki niso prišli našemljani; podarile so jim maske, ki so jih same izdelale. K veselemu pustnemu vzdušju je prispevala tudi manjša razstava mask, ki so jih tudi izdelale članice Šopka.

N. S. (prevod v slovenščino akm) 🇺🇦

Vesele maškare v Slovenskem domu. Foto: M.B.

Diplomo sta osvojili Hedvika in Marija. Foto: M.B.

Naša Mira bo imela zdaj več časa, tudi za nas!

S tajniškega položaja v Slovenskem domu po dobrih dveh desetletjih odhaja Miroslava Maria Bahun. »Končno bom imela več časa zase, komaj čakam, da bom lahko v miru in spočita obiskovala ponedeljkov pouk slovenščine,« pravi Mira.

Mira je članica Slovenskega doma prek 30 let in je sopotnica njegovega razvoja iz prijateljske ekipe, zbrane okoli pevskega zbora, ki je bila bolj družina kot društvo, v veliko, vplivno in dobro urejeno organizacijo slovenske manjšine v Zagrebu. Od začetka devetdesetih let prejšnjega stoletja v Slovenskem domu opravlja tajniške posle in še tisoč in eno zadevo, zaradi katere je v društvu postala skoraj maskota, v najbolj zlahtnem pomenu besede. Kdo odklepa vrata društvenih prostorov? Kdo dviguje slušalko in pozna vse odgovore? Kdo skuha kavo in pobira članarino? Kdo pošilja pošto, piše virmane, fotografira in vodi knjigovodstvo? Odgovor

v štirih črkah: Mira. »Toliko dela se nabere in nekatera zahtevajo takšno zbranost, da sem komaj še zmogla,« pojasnjuje odločitev o slovesu s tajniške dolžnosti. V posle je že uvedla Majo Vuksanič, po Mirinih besedah »odlično za te naloge, mlado in prijazno«. Mira bo še naprej prihajala v Slovenski dom, a kot neobremenjena članica; končno bo imela več časa zase in s tem tudi za nas: delovala bo v upravnem odboru, pela v pevskem zboru duhovne sekcije Anton Martin Slomšek, sodelovala pri Novem odmevu, prihajala na prireditve in - česar se posebej veseli - postala res pridna in vneta učenka slovenščine pri profesorici Crnković. Srečno, veselimo se s tabo, draga Mira! (jpt) 🇺🇦

Bo Slomak po letih premora le oživel?

Slovensko manjšinsko koordinacijo Slomak od 24. januarja vodi Susanne Weitlaner, njen namestnik je predsednik Darko Šonc. Naslednja seja Slomaka bo 6. junija v Opatiji.

Predstavniki zamejskih krovnih organizacij iz Avstrije, Italije, Madžarske in Hrvaške so na januarski seji tudi soglasno sprejeli nov pravilnik. Na čelu Slomaka je po novem koordinator (in ne več predsednik), rotacijski sistem predvideva menjavo po enem letu, odločitve se sprejemajo soglasno. To je jamstvo, da bo Slomak lahko deloval usklajeno in v interesu slovenskih manjšin. Člani Slomaka so medse sprejeli novo članico, Skupnost koroških Slovencev in Slovenk. Odbor Slomaka zdaj sestavljajo: **Susanne Weitlaner** in **Branko Lenart** iz Kulturnega društva Člen 7 z avstrijske Štajerske, **Valentin Inzko** in **Nanti Olip** iz Narodnega sveta koroških Slovencev, **Bernard Sadovnik** in **Zalka Kuchling** iz Skupnosti koroških Slovencev in Slovenk, **Marjan Sturm** in

Avguštin Brumnik iz Zveze slovenskih organizacij, **Darko Šonc** in **Franc Strašek** iz Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, **Rudi Pavšič** in **Jure Kufersin** iz Slovenske kulturno-gospodarske zveze, **Drago Štoka** in **Bernard Špacapan** iz Sveta slovenskih organizacij ter **Jože Hirnök** in **Marijana Sukič** iz Zveze Slovencev na Madžarskem.

Načrti nove Slomakove ekipe

V ospredju Slomakove delovne seje, ki je bila 7. marca v Ljubljani, so bile razmerah v Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu, kjer je nedavno prišlo do zamenjave ministrice in državnega sekretarja. Za manjšinske organizacije je pomembna predvsem kontinuiteta dela urada, pogoste menjave v vodstvu pa k temu ne prispevajo. Slomak se zavzema za drugačno

ureditev, o tem, na kakšen način, pa naj bi dorekli na prihodnji seji Slomaka. Ta bo predvidoma v začetku junija v Opatiji. Novo vodstvo Slomaka si tudi želi, da bi se čim prej sestali s predsednico vlade **Alenko Bratušek**, predsednikom republike **Borutom Pahorjem**, predsednikom parlamenta **Jankom Vebrom** ter ministrom za Slovence v zamejstvu in po svetu **Gorazdom Žmavcem**.

Odmrznitev ob 10. obletnici

Slomak je bil ustanovljen pred deseti leti, 22. aprila 2004, tik pred vstopom Slovenije v Evropsko unijo. Predsedniki krovnih organizacij zamejskih Slovencev so se povezali, da bi s skupnimi močmi slovensko državo spodbujali k razvijanju skupnega slovenskega prostora in oblikovanju strategije za skupni razvoj. Slomak je hitro postal pomemben dejavnik v oblikovanju slovenske politike do zamejskih Slovencev. Po letu 2010, ko je predsedovanje tej organizaciji zamrznil dotedanji predsednik Rudi Pavšič, pa je delovanje Slomaka zaradi notranjih razprtij zastalo. (AKM, JPT, FS) 🇺🇦

Umag

Društvo Ajda končno v svojih prostorih!

Člani umaške Ajde z velikim veseljem in ponosom sporočamo, da smo tik pred novim letom, 28. decembra, slovesno prevzeli prostore, ki nam jih je v uporabo dalo Mesto Umag. K veselemu decembrskemu razpoloženju je prispeval tudi izlet v Slovenijo.

Prostor je majhen in si ga delimo z Društvom Črnogorcev in prijateljev Črne gore, vendar je naš. Ta kotiček je zlata vreden, saj nam omogoča normalno delovanje in druženje, na voljo pa so nam tudi ostali prostori v zgradbi, med njimi dvorana, knjižnica in multimedijško središče.

Veliki načrti za 15 kvadratnih metrov

Na kratki slovesnosti ob prevzemu prostorov smo prisluhnili nagovorom predstavnikov obeh društev, pozdravnemu govoru umaškega župana in kratkemu kulturnemu programu. Sledila je pogostitev. Prostor smo predvsem po zaslugi **Danice Bojković** in s pomočjo **Jasne Majdak** iz Istraturista Umag prenovili. Opremili smo ga s podarjenim pohištvo in mini kuhinjo, kupili smo grelno napravo in prostor

temeljito očistili. V prostoru bodo tudi sestanki ter aktivnosti in vaje vokalne, literarne in kulinarne skupine. Na žalost ima prostor le 15 kvadratnih metrov, zato nimamo možnosti hrambe in izposoje vseh knjig, ki smo jih prejeli iz

različnih donacij. Zato močno upamo, da si bomo z delom in dejavnostmi pridobili možnost zamenjave s prostorom z večjo kvadraturou, kjer bi lahko delovala tudi slovenska knjižnica. Seveda pa to ne zmanjšuje našega veselja in hvaležnosti!

Člani umaške Ajde na obisku na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu. Foto: Davor Car

Na izletu v praznični Ljubljani

V okviru projekta Spoznavaj svojo domovino smo 13. decembra odšli na izlet v praznično okrašeno slovensko prestolnico. Potovanje je minilo v veselem vzdušju, ob petju in okusni malici, ki so jo pripravile pridne članice kulinarčne skupine. V Ljubljani smo naprej obiskali Urad Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, kjer nas je sprejel vodja sektorja za Slovence v sosednjih državah **Rudi Merljak**, na kratko pa sta nas prišla pozdravit tudi ministrica **Tina Komel** in državni sekretar **Boris Jesih**. Rudi Merljak nam ni predstavil samo delovanja urada, temveč nam je pripravil izjemno zanimivo predavanje o Ljubljani in njenemu razvoju skozi čas; pokazal je, da je pravi poznavalec in zanimiv predavatelj. Po mestu nas je popeljala vodička. Prisluhnilni smo zanimivi razlagi o zgodovini Ljubljanice, si ogledali mestno hišo in se spustili do nabrežja Ljubljaniče ter se z ladjico popeljali do Trnovega na

Rudi Merljak, Danica Bojković in Tina Komel (z leve). Foto: Davor Car

enem koncu in do Most na drugem. Po kosilu na ljubljanskem gradu, kjer smo si tudi ogledali graščino in priložnostne razstave, smo odšli do Gospodarskega razstavišča, kjer nas je vodena razstava Tito - obraz Jugoslavije popeljala v polpreteklo zgodovino in obudila številne spomine.

Dobrodošli v prostorih SKD Ajda!

Naši uradni prostori so v *Pučkem* *otvorenom učilištu* Anteja Babića na Jadranski ulici 55. »Naši« dnevi so ponedeljki, srede in petki, ko so uradne ure od 17. do 18. ure.

Pozno popoldne smo se v središču mesta sprehodili po božičnem sejmu in se pogreli z dišečim kuhanim vinom. Zvečer smo se polni prelepih vtisov odpravili domov. Ugotovili smo, da je vsak med nami že obiskal naše glavno mesto, da pa je ogled z vodičem čisto drugačen, saj nam predstavi lepe stvari, mimo katerih smo že hodili, a nismo vedeli, kaj gledamo. Izlet in druženje sta bila lep zaključek leta. Takih izletov po Sloveniji si želimo tudi v prihodnje, saj tudi tako ohranjamo stik z matično domovino.

Irena Blažić 🇺🇦

Šibenik

Januarja dobra dela, februarja poklon Prešernu

Leto se je za **Kulturno društvo Slovencev dr. France Prešeren** začelo v dobrodelnem duhu, s sodelovanjem v akciji za pomoč afriškim otrokom. Februar se je tradicionalno začel s praznovanjem slovenskega kulturnega praznika.

Naš ženski pevski zbor dr. France Prešeren se je z veseljem odzval povabilu k sodelovanju v dobrodelni akciji Marijini obroki, ki jo je pripravila osnovna šola Murterski škoji z otoka Murterja. Koncert za siromašne otroke v Afriki se je odvijal 21. januarja v šibeniškem Hrvaškem narodnem gledališču. Poleg nas so nastopali še zbori, klape in učenci glasbenih šol iz cele županije. To je bil prelep glasbeni večer, ki so ga spremljali prelepi občutki. Čutiti je bilo ljubezen, ki je eno od najlepših čustev.

Slovenska pesem na Prešernov dan

Tudi letos smo praznovali slovenski kulturni praznik, 8. februar, Prešernov dan. V prostorih društva smo 6. februarja pripravili literarni večer, ki se ga je poleg naših članov udeležil tudi namestnik župana Šibenika **Nikica Pender**. Večer smo začeli s kratkim uvodom

predsednice društva **Karmen Donđivić**, ki je spregovorila o pomenu tega praznika, predstavila Prešerna in nekaj njegovih pesmi. **Katarina Bavdaž** je povzela življenjepis in pesmi Toneta Pavčka, s katerim sta bila soseda, ko je še živela v Ljubljani. Naši najmlajši člani **Kristina Polić** ter brat in sestra **Viliam** in **Elizabeta Grgas Tucilo** so nas razveselili s pe-

Spremljate nas lahko tudi na Facebooku: **Kulturno društvo Slovencev dr. France Prešeren, Šibenik**.

smimi utemeljitelja slovenske otroške poezije Otona Župančiča. **Sandra Petković** je predstavila pesnika Janeza Menarta in njegove pesmi. **Karmen Donđivić** je re-

Prešernovke na humanitarnem koncertu v šibeniškem HNK-ju. Foto: Darijana Aužina

Poezija ljubezni na Valentinovo navdušila člane Lipe

V petek, 14. februarja, so člani zadrške Lipe najprej izpeljali redni letni občni zbor, potem pa praznovali Prešernov dan. Ker je bilo ravno Valentinovo, dan zaljubljenih, se je praznično popoldne odvijalo v znamenju poezije ljubezni in glasbe.

Rudolf Mravljak je v Zadar prišel zaradi ene Dalmatinke in tu ostal. Vzljubil je Zadar, vendar ne pozablja rojstnega Jezerskega, ki leži blizu Vrbe, Prešernovega rojstnega kraja. Rudi je le eden od številnih zadrskih Slovencev, ki so sodelovali na tradicionalnem praznovanju slovenskega kulturnega praznika. V mestni knjižnici so se jim pridružili predstavnica županijskih oblasti **Milena Ikić**, podpredsednik Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške **Veselko Čakić**, predstavniki narodnih manjšin, ki živijo na območju Zadrške županije - Albancev, Bošnjakov, Črnogorcev, Mađžarov, Makedoncev in Srbov, ter gostje iz šibeniškega društva Dr. France Prešeren.

Slovenski kulturni praznik in občni zbor društva na Valentinovo v mestni knjižnici v Zadru. Foto: M. Gospić

Mojca Bareša: Otroku

Vse svoje strahove prinesi k meni, usedi se v naročje in me objemi, če bo le mogoče, te obvarujem, v življenjskem orkanu naj jaz te pestujem.

Prinesi v košari vsa svoja vprašanja in skupaj odgovore bova iskala, prinesi novice, tudi skrivnosti in vedi, nikoli ne bom te izdala.

Hkrati te prosim; oprost mi moje zmote, napake, nisem mogočna in vsega ne znam, ljubezni pa v meni je vedno toliko, da v vsakem trenutku lahko ti jo dam.

citirala Kajetana Koviča in svojo novo pesem Češnja. Za konec nam je naša članica **Mojca Bareša** predstavila svojo zbirko pesmi *Moja pot v poeziji*, ki je izšla v Celju leta 1999. Močine pesmi nas niso pustile ravnodušnih, v nas so prebudile obilo občutkov. Eno od njenih pesmi zato delimo tudi z vami, dragi naši rojaki in bralci.

Karmen Donđivić 🇺🇦

Pesniška izpoved Andreje Malte

Predsednica Lipe **Darja Jusup** je povzela nekaj najpomembnejših dejavnosti društva. Ob negovanju maternega jezika in organizaciji tradicionalnih likovnih kolonij in razstav, na katerih sodelujejo ljubiteljski slikarji iz vseh slovenskih društev na Hrvaškem in iz Slovenije, je izpostavila še dva vidnejša dogodka lanskega leta: delavnico ekološke pridelave hrane v okviru projekta TV Slovenije Rasti Hrana ter predstavitev zbirke pesmi **Andreje Malte** Po stezah spominov; to dvojezično slovensko-hrvaško zbirko je 20. decembra v mestni knjižnici predstavil donedavni tajnik Slovenske izseljenske matice iz Ljubljane **Janez Rogelj**, pesmi pa so recitirale članice Lipe v slovenskem in hrvaškem jeziku.

Pesniška izpoved Andreje Malte

Pevski zbor slovenskega društva Dr. France Prešeren je pod vodstvom **Danke Oreb Jajac** izvedel splet slovenskih narodnih pesmi. Slišali smo poezijo gostje iz Šibenika **Mojce Bareše** ter članic Lipe **Marije Ivoš**, **Andreje Malta** in **Zorice Buljanović**. **Tanja Bajlo** je interpretirala Prešernovo Julijo. Recital ljubezenske poezije hrvaških pesnikov sta izvedla znana zadrška gledališka igralca **Žana Bumber** in **Vinko Radovčić**. Program je

zaokrožil nastop vokalnega solista in kitarista **Maria Padelina**, ki je zapel nekaj slovenskih popevk, med njimi pesmi nedavno preminulega kantavtorja Tomaža Pengova. Veselemu razpoloženju ob petju in harmoniki Prešernovk in Lipe se je pridružil znani pedagog zadrške srednje glasbene šole, upokojeni profesor **Peter Vrbancič**, ki je zaigral na violino. Druženje se je nadaljevalo s pogostitvijo.

Darja Jusup 🇺🇦

Pozdravne besede predsednice Lipe Darje Jusup. Foto: A. Sitnica

Za Prešernov dan slovensko-hrvaška razstava in koncert mladih glasbenikov

Praznovanja slovenskega kulturnega praznika v Karlovcu, ki je potekalo 3. februarja v likovnem salonu Šestić, se je udeležilo veliko Slovencev, živečih v Karlovcu. Še en dokaz, da takšni dogodki povezujejo in pomagajo ohranjati slovenski jezik in kulturo.

V imenu Osrednje knjižnice za Slovence na Hrvaškem Karlovec, ki je gostila dogodek, je navzoče pozdravila ravnateljica **Frida Biščan**. O pomenu slovenskega kulturnega praznika, ko se ne spominjamo samo klasika naše književnosti Franceta Prešerna, ampak se poklanjamo celotni slovenski kulturi, je spregovorila predsednica Slovenskega doma Karlovec **Marina Delač - Tepšič**. Akademsko slikarka **Andreja Verderber**, predsednica KUD-a Artoteka Bela krajina iz Črnomlja, in slikar **Mišo Paški**, predsednik ULAK-a iz Karlovca, sta predstavila delovanje obeh društev in potrdila večletno medsebojno sodelovanje. Na razstavi se je predstavilo dvajset karlovaških in sedemnajst avtorjev iz Bele krajine, s slikami v tehniki akvarela in olja ter z grafikami

Razstava belokranjskih in karlovaških slikarjev je potrdila tesne vezi umetnikov z obeh strani meje. Foto: Igor Čepurkovski

Varaždin

Kulturni večer z mladimi rojaki – krona Prešernovega dne

Prešernov dan so Slovenci v Varaždinu proslavili z dvema prireditvama: 14. februarja s kulturnim večerom v županijski palači in teden pozneje v varaždinskem HNK-ju z gostovanjem Drame SNG iz Maribora.

Druženje v županijski palači se je začelo s pozdravnimi besedami vodilnih oseb slovenskih organizacij - **Barbare Antolić Vupora**, **Martine Lesjak** in **Ane Županić**. Podpredsednica Slovenskega kulturnega društva (SKD) Nagelj **Lucije Vupora**, **Ivone Jurajec**, **Marka Turščaka**, **Marije Majhen**, **Ane Hip**, **Ive Klarić** in **Elene Ivančić**, ki so pod vodstvom **Patricije Hip** uprizorili nekaj odlomkov iz Cankarjevih Hlapcev. Mlade moči Naglja so z izbranimi odlomki na izviren način potegnile vzporednico z današnjostjo in pokazale, da gre za trajno in vsečasno temo.

Vodilne osebe slovenskih organizacij Barbara Antolić Vupora, Igor Šerdoner, Martina Lesjak in Ana Županić. Foto: SKD Nagelj Varaždin

kulturno sodelovanje dokazano najboljšo izhodišče za uresničitev velikih projektov, ki koristijo obema narodoma in državam.

Cankarjeve in Pavčkove žlahtne besede

Večer nam bo posebej ostal v spominu po odličnem nastopu članov mladinske skupine SKD Nagelj **Lucije Vupora**, **Ivone Jurajec**, **Marka Turščaka**, **Marije Majhen**, **Ane Hip**, **Ive Klarić** in **Elene Ivančić**, ki so pod vodstvom **Patricije Hip** uprizorili nekaj odlomkov iz Cankarjevih Hlapcev. Mlade moči Naglja so z izbranimi odlomki na izviren način potegnile vzporednico z današnjostjo in pokazale, da gre za trajno in vsečasno temo.

Migracije Slovencev na severozahodu Hrvaške (1880–2011)

SSNM Varaždinske županije je 4. marca v Varaždinu pripravil predavanje dr. **Filipa Škiljana** z zagrebskega Inštituta za migracije in narodnosti. Govoril je o migracijskih gibanjih in pojasnil, zakaj se je v zadnjih dvajsetih letih število Slovencev v severozahodni Hrvaški zmanjšalo za tretjino. Izhajal je iz dokumentov Hrvaškega državnega arhiva in Državnega zavoda za statistiko ter gradiva, ki ga je s pomočjo sodelavcev zbral na območju Varaždinske, Medžimurske in Krapinsko-zagorske županije. Poudarjen je bil velik pomen učenja slovenskega jezika, ki na pobudo Barbare Antolić Vupora poteka na 12 osnovnih šolah, ter pouka slovenščine poteka na Drugi varaždinski gimnaziji, ki ga obiskuje 61 dijakov. Navzoče je pozdravil tudi **Rudi Merljak** iz Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

in nekaj skulpturami. Podžupan Karlovca **Dubravko Delić**, ki je odprl razstavo, je pohvalil slovensko-hrvaško kulturno sodelovanje, ki bogati oba naroda.

Občinstvo je zapelo s kantavtorico

Slovesnost se je nadaljevala s koncertom v multimedijiški dvorani, kjer sta najprej nastopila mlada upa karlovške glasbene šole, oba učenca prof. **Tene Bunčič**. Prvošolec **Mateo Koler** je na kitari zaigral slovenski narodni Moj očka ma konjička dva in Na Planincih, učenec 4. razreda **Roko Bunčič** pa se je predstavil s skladbo J. W. Duarteja Sua cosa.

Mlada in obetavna kantavtorica iz Slovenije **Erika Kralj** je na kitari odigrala in zapela nekaj svojih pesmi (Poleti kot ptica v nebo, Oprosti mi, Jaz in ti, Like a Heaven in Through the Light). Eriki se je pridružil **Zmago Šmon**, v tujini uveljavljeni glasbeni producent in umetnik. Slišali smo tudi belokranjsko Lepo Anko in pesem Spiralni kanali na besedilo Vlada Franjića. Občutili smo povezanost občinstva, ki je zapela skupaj s Eriko. Večer je minil v prijetnem druženju ob domačih dobrotah, za katere so poskrbele pridne članice Slovenskega doma.

Marina Delač - Tepšič 🍷

Recital ormoških gimnazijk iz Varaždinske županije.
Foto: SKD Nagelj Varaždin

V nadaljevanju sta nastopili dijakinji Druge varaždinske gimnazije **Lea Juričić** in **Mija Kužir** pod mentorstvom profesorja slovenskega jezika in književnosti **Miroslava Gradečaka** ter ormoške gimnazijke iz občine Cestica **Ana Antolić**, **Lucija Pšak** in **Helena Talan**. Recitirale so Tujca Charlesa Baudelaira in Take dežele ni Toneta Pavčka (Lepa je moja dežela. Bridkosti polna. / Sem je stvarnik sejal nemir / in lepoto, ki je skoraj popolna, /in žalost, kot je ni na svetu nikjer.) Večer je zaokrožil izviren nastop a capella skupine Pushlushtae („pušlušte“) iz Ljubljane, ki ga je večkrat prekinil aplavz publike.

Nov polet po dramski predstavi

Gostovanje mariborskega SNG-ja na varaždinskih odskih deskah nas je navdušilo in nam dalo poleta za nova kulturna srečanja. Odlična igralska skupina je odigrala dramo norveškega književnika in dramaturga Henrika Ibsna John Gabriel Borkman v režiji **Mateje Koležnik**.

Oba kulturna dogodka ob Prešernovem dnevu je pripravil SKD Nagelj v sodelovanju s SSNM Varaždinske županije, HSDP Varaždin ter predstavnikoma slovenske narodne manjšine mesta Varaždin in občine Cestica. (A.K., A.Ž.) 🍷

Predsednica Naglja Martina Lesjak napoveduje pestro leto

Vodenje Slovenskega kulturnega društva Nagelj Varaždin je lani prevzela mlada odvnetnica **Martina Lesjak**. Rojena Ormožanka se je po diplomu na Pravni fakulteti v Zagrebu ustalila v Varaždinu, kjer ima tudi odvetniško pisarno.

▪ Minulo leto je bilo za društvo zelo razgibano, katere dogodke bi še posebej izpostavili?

Res sem vesela, da je bilo leto zelo pestro, s toliko različnimi dejavnostmi. Učenci, ki se v obmejnih osnovnih šolah in na Drugi varaždinski gimnaziji na pobudo **Barbare Antolić Vupora** učijo slovenskega jezika in kulture, in delujejo v okviru naše mladinske igralske skupine, so se predstavili v Ljubljani, na srečanju Dobrodošli doma. Decembra smo na Višnjici z njimi pripravili proslavo ob prvi obletnici učenja slovenskega jezika in kulture. Počaščeni smo bili, ker je bila med gosti te prireditve tudi ministrica **Tina Komel**. Že drugič, odkar deluje društvo, smo imeli priložnost povabiti naše rojake na Vseslovensko srečanje v Varaždinski županiji. Srečanje je prvič deloma potekalo tudi v »mojem« Ormožu. To je bilo lažje izvedljivo, odkar je tudi Hrvaška članica Evropske unije. Tako smo želeli poudariti, da smo pripadniki manjšine most med obema državama. Lani smo pripravili tudi razstavo ob 200. obletnici rojstva Franca Miklošiča, v sodelovanju z ljutomersko gimnazijo. Razstava je bila v varaždinski gimnaziji, ki jo je Miklošič obiskoval. Med izstopajočimi dejavnostmi naj omenim še gostovanje slovenskega pisatelja **Ferija Lainščka** in strokovno ekskurzijo v Mursko Soboto. Vsi ti in številni drugi dogodki nam bodo ostali v lepem spominu.

Martina Lesjak, Foto: SKD Nagelj

▪ Kakšni so načrti za leto 2014, katere zanimivosti pripravljate?

Že začetek leta je bil zelo delaven. Z drugimi organizacijami Slovencev v Varaždinski županiji smo pripravili dogodka ob slovenskem kulturnem prazniku. Letos in prihodnje leto bomo sodelovali v projektu 3M: Mura - Media - Minority. Projekt je vreden kar 370 tisoč evrov in je sofinanciran iz evropskih sredstev. Njegov namen je promocija kulturnih umetnikov na obeh straneh meje ter razvoj obmejnih regij (Pomurja, Medžimurja in Varaždinske županije). V društvu ga vodi profesorica **Ana Županić**. Glede na obseg in zahtevnost bomo projektu posvetili veliko časa. V pripravi so tudi programi kreativnih delavnic in ekskurzij. Urejamo knjižnico, da bi jo še bolj približali članom.

▪ Društveni prostori niso veliki; glede na to, da ima Nagelj že 93 članov, gotovo ne zadostujejo za vse dejavnosti. Kje vidite rešitev te težave?

Ob koncu leta 2013 smo začeli projektno načrtovati preureditev prostorov, v katerih bi imeli možnost izpeljati vse dejavnosti, med katerimi prevladujejo vsebine, namenjene mladim. V dogovoru z mestom Varaždin smo že v postopku pridobivanja dovoljenj za obnovo prostorov. Imamo tudi že partnerje za projekt multimedijskega središča. Pripravljajo se vsebinsko poglobljeni programi, ki bodo privabili še več udeležencev. Upam, da bodo bralci Novega odmeva kmalu lahko brali o novih, ustrežnejših prostorih našega društva. (A.Ž.) 🍷

Kekci so za praznik razveselili mamice

Učenci dopolnilnega pouka splitskega Triglava so za 8. marec, dan žena, pripravili prireditev, namenjeno mamam. Med obiskovalci je bilo le malo moških. Seveda, mame so očije ta dan pustile doma, za štedilnikom.

Ker so sobotne vaje premalo, so bile potrebne tudi »telefonske«. Vsi so se pesmic in besedil naučili na pamet, v lepi slovenščini, četudi se jezika učijo šele eno leto. Zahvala za pomoč gre seveda tudi staršem, babicam in dedkom, otrokom pa vse pohvale za odgovornost in pripravljenost. Trud se je povrnil v lepem, prazničnem jutru, na dan nastopa. Priložnostna, lepo izdelana vabila so napolnila društveno dvorano. V zraku je bilo čutiti svečano vzdušje, na licih mamic nemir in pričakovanje.

Ko bom velika, bom mama

Ob spremljavi prof. **Tatjane Kurajica** smo za uvod zapeli prelepo pesem Mamica je kakor zarja in znova zatrdili, da mamice nikdar in nikomur ne damo. Potem smo skupaj rasli in odraščali in povedali, kaj bo kdo postal; da bo **Roko** mornar, **Marko** bančni uslužbenec, **Hajdi** zdravnica, **Mirela** dama, najmlajša **Vendi** pa - mama. Mamicam so cvetočo pesem podarili **Jakov**, **Toma**, **Marko**, **Marin** ter **Hajdi** in **Mirela**. Pristrčno in korajžno. Besedilo Kaj je rekla mama so uprizorili **Marin**, **Marko** in **Helio**. Mamo je odlično odigral **Marin** ter nasmejaj in navdušil prisotne. Nobene težave ni imel čez noč postati mama, ki samo pospravlja, je za vse sama, nihče je ne uboga, nihče je nima rad. Očka (**Helio**) samo bere časopis,

Tinček (**Marko**) pa neprestano bulji v mobilnik in igra igrice (mama mu ga iztrga iz rok). Povsod pa prah in nered! Mama se zato odloči kar oditi od hiše. »Bosta že videla, kako bo, ko bosta sama morala skrbeti zase,« jima zagrozi. Pa jo očka in **Tinček** hitro objameta, poljubita in kot že tolikokrat prepričata: »Mama, ti si suupeeer!!!« In vse se začne znova... »Prav tako kot pri nas doma,« pravi naša zvezda **Marin**. »Zato mi je ta vloga šla tako od rok. Vendar pa je meni mama že zdavnaj vzela mobilca, zdaj pa še daljinca.« Solze radosti, ponosa in veselja v številnih očeh, rdeč nagelj v rokah ter sproščen, razigran otroški smeh so zaočkrožili še en uspešen trenutek pestrega delovanja našega društva. Veseli smo, da so nam ga podarili mladi naraščaji.

Kekci v sliki

Stene so obogatili panoji s fotografijami dejavnosti naših pridnih Kekcev, ki so ga postavile teta **Lile**, teta **Snježana** in še kdo. Na njih so prikazane uresničene »teta Liline« zamisli: kuhanje v akademiji kuhanja, obisk profesionalne gasilske enote Mesta Split, sodelovanje na maškaradi in priprave na prireditev. Najlepši je seveda pano z maskami, ki so jih pod strokovnim vodstvom tete **Lidije** izdelali otroci v sobotni delavnici.

Vera Hrga

V predstavi Kaj je rekla mama so igrali **Marin Bilić** - mama, **Helio Radman** - očka, **Marko Čagalj** - **Tinček** (z leve). Foto: Ljiljana Mužinić

Ikebana, živi cvet Ksenije Grabusin

Dolgoletna članica KPD Bazovica **Ksenija Grabusin** se je 12. marca v prostorih društva prvič predstavila s samostojno razstavo ikeban. Na ogled je postavila petnajst ikeban in zanje prejela vrsto čestitk in pohval.

Starodavno japonsko veščino je **Ksenija Grabusin** začela spoznavati pri mojstru **Mariu Černetu**, nadaljevala v razredu profesorice **Klare F. Kos** in simarca 1983 pridobila mojstrski naziv tokijske šole ikebane **Sogetsu**. Razstavljala je na številnih skupinskih in samostojnih razstavah v Sloveniji in na Hrvaškem, lani septembra, po štirih desetletjih tudi znova v Savinovem likovnem salonu v Žalcu, mestu njenega odraščanja, kamor jo je ob občinskem prazniku povabil žalski župan **Janko Kos**.

Ksenija Grabusin je ob pogledu na številne obiskovalce kar žarela in številne z živahno razlago in polna energije neutrudno uvajala v svoje stvaritve in umetnost ikebane. Dogodek je z nastopom na violini lepo obogatila njena trinajstletna pravnukinja **Varja Čučulović** iz Ljubljane. Društvo je izdalo priložnostni katalog, ki ga je oblikoval **Krispin Stock**. V besedilu, povzetem

Ksenijo Grabusin, roj. Kraševac, je na Reko pred 40 leti pripeljala ljubezen. Rodila se je v Črnomlju, od koder je bila njena mama, odraščala pa v Savinjski dolini. Osnovno šolo je končala v Žalcu, gimnazijo v Celju, učiteljsko šolo v Ljubljani. Med vojno je bila nekaj let partizanska učiteljica. Po poroki in preselitvi na Reko se je poslovala od prosvete in se zaposlila kot tajnica direktorja v nekem trgovskem podjetju, kjer je delala vse do upokojitve.

Mesec kulture v društvu Istra

V SKD Istra Pulj smo mesec kulture začeli praznovati že 1. februarja, ko smo vnovič gostili pevsko skupino Studenec iz Pivke, ki nas je s pesmimi z vseh koncev Slovenije popeljala nazaj v prvo domovino, kot ji radi pravimo.

Mesec kulture se je nadaljeval v Labinu, kjer smo člani slovenskih društev v Istri skupaj praznovali kulturni praznik. Do konca meseca sta sledila še dva pomembna dogodka.

Peterlinov družinski album

Vse dobro bi moralo izhajati iz družine, vsaj želimo si to vsi. Skozi zanimive fotografije na steklu, narejene s fotografskim aparatom z začetka 20. stoletja nam je svojo družino predstavil priznan slovenski fotograf iz Novega mesta **Borut Peterlin**, diplomant praške akademije FAMU, štipendist Benettonove Fabrice in diplomant podiplomskega študija na London College of Printing. Znan je po portretih v tedniku Mladina, kjer je bil tudi več let fotourednik. Na otvoritvi razstave 13. februarja je v polni galeriji puljskega društva povedal, zakaj se je odločil za starinsko tehniko ustvarjanja fotografij. S Peterlinom se je pogovarjala **Duška B. Petković**, na otvoritvi pa je dve skladbi na klavir zaigral nadarjeni mladi puljski glasbenik, **Sandro Vešligaj**.

Puljska premiera filma Čefurji raus!

Goran Vojnović je slovenski pisatelj, scenarist ter filmski in televizijski režiser. Njegov film Čefurji raus je na puljski premieri 21. februarja napolnil dvorano kina Valli. Avtor je povedal, da ga na Pulj vežejo spomini na otroštvo, ko je počitnice preživel pri starih starših. Vojnović je kot scenarist in režiser podpisal še pod en celovečerni film, in sicer Piran - Pirano (2010), režiral pa je tudi tri kratke filme. Z velikim upom slovenskega filma **Markom Šantićem** (rojenim v Splitu) je napisal scenarij za film Sretan put Nedime, ki je osvojil nagrado Srce Sarajeva in bil nominiran za nagrado evropske filmske akademije. Leta 2008 je izšel njegov prvi roman Čefurji raus! Zanj je leta 2009 prejel nagrado Prešernovega sklada in nagrado kresnik. Leta 2012 je izšla njegova

druga hit knjiga Jugoslavija, moja dežela (lani je bila prevedena v hrvaščino). Skozi film Čefurji raus! spremljamo Marka, ki se je z družino v devetdesetih preselil v Ljubljano iz Bosne, živi v naselju Fužine, ki je znano kot »čefursko« naselje, kjer integracijo v slovensko družbo nihče ne vidi kot zaželeno. Komedijski govori o vsakdanjih problemih mladih »čefurjev«, o generacijskem razkolu med njimi in njihovimi starši ter različnih stališčih do integracije v slovensko družbo. Vlogo Adija, eno od štirih glavnih vlog, igra Zagrebčan **Ivan Pašalić**.

Jasmina Ilić Draković 🇺🇦

Mojstrica ikebane Ksenija Grabusin s pravnujkinjo Varjo Čučulović.
Foto: Marjana Mirković

iz kataloga žalske razstave, je mag. **Branko Metzger Šober** med drugim zapisal: »Tako kakor pesniki haikujev iz svojih verzov odstranijo vse besede, ki niso nujno potrebne, tako Ksenija s škarjami nežno odstrani vsak nepotreben list, cvet ali suho vejico. Samo umetnik čistega in mirnega uma lahko ustvarja iz praznine, pri čemer ideja praznine ostaja še naprej nedorečena.« Po avtorjevih besedah so pomembne lastnosti Ksenijinih kompozicij združevanje nezdržljivega, asimetričnost in zapolnjevanje praznega prostora. V njenih delih se odraža občutek skladja med elementi in posodo, celovit vtis aranžmaja pa izraža simboliko, ki se nanaša na naravo, življenje in celotno vesolje. Za Branka Metzgerja Šobra so ikebane Ksenije Grabusinkot drhtljaj, ki ga doživiš v srečanju z občutkom neskončne lepote in njene minljivosti: »So kot iz cvetov stkana poezija čustev in občutkov, iz katere dihajo nepovnljiva poetika, svežina in otroški polet, ki se srečujejo z izkustveno bogatim in edinstvenim doživljanjem 90-letnice neverjetne duhovne in življenjske moči.«

Marjana Mirković 🇺🇦

Borut Peterlin v akciji. Foto: J.I.D.

Slovinci v hrvaški Istri skupaj počastili kulturni praznik

Osrednjo prireditev ob Prešernovem dnevu v Istrski županiji je letos gostilo Društvo Slovencev Labin, udeležili pa so se je člani slovenskih društev iz Pulja, Umaga, Poreča, Buzeta in Lovrana.

Tradicionalna prireditev je potekala 6. februarja v prostorih kluba Bošnjakov v Labinu. Začela se je s pozdravom predsednice Društva Slovencev Labin **Silve Šutar Vujičić** in namestnice istrskega župana **Giuseppine Rajko**. V dvorani se je zbralo okoli sto petdeset ljudi; kot gostje so Prešernov dan skupaj z nami praznovali tudi predstavniki srbske narodne manjšine iz Labina in Raše ter predstavniki bošnjaške narodne manjšine.

Igralec Saša Klančnik v vlogi Franceta Prešerna. Foto: Jovana Vujičić

Po monodrami druženje ob harmoniki

Osrednji del prireditve je bila monodrama z naslovom *Brez miru*, v produkciji Kulturnega zavoda KULT in Šentjakobskega gledališča iz Ljubljane. Predstavo je režirala **Tatjana Peršuh**, izvedel znani

slovenski gledališki igralec **Saša Klančnik**. V monodrami je France Prešeren, največji slovenski pesnik in ikona slovenske kulture, predstavljen na zanimiv in duhovit način, kod pesnik in kot človek.

Po predstavi smo se prijetno družili ob zvoških harmonike, peli slovenske pesmi in se posladkali s sladicama, ki so jih pripravile članice labinskega slovenskega društva.

Silva Šutar Vujičić

Komorni kvartet Umetniške šole Luke Sorkočevića. Foto: Tonći Baletić

Prof. Albert Frka na pianinu in tenorist Sebastjan Podbregar. Foto: Tonći Baletić

Dubrovnik

Kulturni most s klasično glasbo

Dubrovniška Lipa je ob slovenskem kulturnem prazniku že desetič gradila kulturni most ter povezala mlade umetnike s tistimi, ki na to pot šele stopajo. Koncert, ki je potekal 27. januarja, je razveselil ljubitelje klasike.

Večerni glasbeni koncert v cerkvi sv. Dominika v starem mestnem jedru so pripravili komorni kvartet Umetniške šole Luke Sorkočevića in slovenski tenorist **Sebastjan Podbregar**, ob klavirski spremljavi prof. **Alberta Frke**.

Mladi tenorist, ki mu napovedujejo veliko pevsko kariero, je končal magistriraj pri znani hrvaški mezzosopranistki **Dunji Vejzović** na državni univerzi za glasbo in odrsko umetnost v Stuttgartu. Redno se udeležuje pevskih tekmovanj, s katerih prinaša najvišja priznanja. Pred kratkim je osvojil tretje mesto na prestižnem tekmovanju v Moskvi, z izvrstno izvedbo samospevov slovenskih avtorjev.

Komorni kvartet Umetniške šole Luke Sorkočevića je ena od trenutno najbolj perspektivnih glasbenih skupin. Glasbenike vodi prof. **Jakov Kakarigi**, ki jih obenem pripravlja za tekmovanja na državni ravni. Pohvalijo se lahko s pomembnimi nagradami v svoji kategoriji. Na violini igra naš dolgoletni član **Jakov Sekula**, ki velikokrat popestri kulturne dogodke v našem društvu.

Zvoki znanih Verdijevih, Straussovih in Lehárjevih opernih arij ter Händlovih in Beethovnovih skladb so napolnili cerkev in izpolnili resnične ljubitelje klasične glasbe.

Tanja Baletić

Slovo od naše Lojzke

V stodrugem letu nas je 5. aprila zapustila najstarejša Slovenka na Hrvaškem - Alojzija Hančević, roj. Klinar. Od naše drage članice smo se poslovili 7. aprila na mestnem pokopališču Boninovo v Dubrovniku.

Med tolažilnimi besedami duhovnika iz župnije sv. Mihajla so prevladovali misli o vzornem, marljivem in skromnem življenju naše Lojzke. Na zadnji poti so jo spremljali njeni otroci, vnuki in pravnuki ter številni sosedje in družinski prijatelji. Člani našega društva smo se od nje poslovili s pesmijo Mile Kačičeve, ki jo je recitirala **Tanja Baletić - Cizej**.

Ni smrt tisto, kar nas loči, in življenje ni, kar druží nas.

So vezi močnejše.

Brez pomena zanje so razdalje, kraj in čas.

Vekovečna drugih je bližina.

Smrt je le združitev na večer.

Zemlja skupno je pribežališče

in poslednji cilj vseh nas je mir.

Draga Lojzka, na svidenje med zvezdami!

Člani SKD Lipa

Osijek

Spoznavanje Prešerna in ohranitev spomina na Plečnika

V Osijeku smo slovenski kulturni praznik obeležili skromno, vendar vsebinsko. 8. februarja se je v mali dvorani filozofske fakultete zbralo okoli dvajset članov Slovenskega kulturnega društva Stanko Vraz.

Opriaznovanju Prešernovega dne je uvodoma spregovorila predsednica društva **Sabina Koželj Horvat**. Sledila je predstavitev Franceta Prešerna; njegovo življenje in delo je s pomočjo računalniške projekcije odlično predstavila učenka 7. razreda **Adrijana Horvat**. Brali smo tudi verzé iz Prešernovih pesmi in ob domačih sladica in soku nadaljevali druženje.

Med načrti tudi poklon Plečniku

Med spomladanskimi načrti osiješkega društva je priprava slovenske mize na tradicionalni velikonočni prireditvi, ki jo pripravlja mesto Osijek, in na kateri sodeluje vseh dvanajst manjšinskih društev. Za spomlad so predvideni tudi skupni izleti članov društva v naravo in druženje. Med zanimivimi dejavnostmi društva je še sodelovanje pri načrtovani postavitvi spominske plošče na kraju, kjer so pred drugo svetovno vojno začeli graditi jezuitsko cerkev po načrtih znamenitega slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika. Marsikdo ne ve, da je Plečnik leta 1938 zmagal na razpisu za izgradnjo svetišča Jezusovega srca s cerkvijo in samostanom na Gajevem trgu v Osijeku. Gradnja se je začela leta 1940, do druge svetovne vojne so bili grajeni temelji in sedemmetrski zid, vse skupaj so povojne oblasti leta 1948 porušile. O tem je za Televizijo Slavonije in Baranje STV pred kratkim govoril tajnik društva **Zvonko Horvat**.

Zvonko Horvat

Druženje članov ob Prešernovem dnevu. Foto: Adrijana Horvat

Poiščite nas na svetovnem spletu!

Nekaj slovenskih organizacij na Hrvaškem ima svoje spletne strani, nekaj pa tudi facebook profile - vsi pa so zakladnica podatkov! Vabljeni h klikanju in všečkanju!

- Zveza slovenskih društev na Hrvaškem
www.slovinci.hr
- Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb
www.slovinci-zagreb.hr
- Slovenski dom, kulturno prosvetno društvo Bazovica, Reka
www.bazovica.hr

- Slovensko kulturno društvo Istra, Pulj
www.skdistra.hr
- Slovensko kulturno društvo Stanko Vraz, Osijek
skdstankovraz.blog.hr

- Slovensko kulturno društvo Nagelj, Varaždin
- Slovenski dom, KPD Bazovica
- Kulturno društvo Slovencev Dr. France Prešeren, Šibenik

Minister Žmavc: Ko pridem na obisk, s seboj prinesem koristne zamisli

Slovenska vlada je februarja izpeljala zamenjavo na čelu Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu: ministrica Tina Komel (PS) je po komaj 11 mesecih morala posle predati svojemu nasledniku Gorazdu Žmavcu (Desus).

Žmavc je postal že tretji minister za Slovence v zamejstvu in po svetu po parlamentarnih volitvah leta 2011; **Ljudmila Novak** (NSi) je to dolžnost opravljala do lanskega februarja, ko je bila izglasovana nezaupnica premieru **Janezu Janši** (SDS) in ko je predsednica vlade postala **Alenka Bratušek** (PS).

Zamenjava je bila del širše vladne rošade in posledica koalicijske računice, po kateri je ta resor pripadel upokojenski stranki Desus. Iz te stranke je tudi nova državna sekretarka Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu **Brigita Čokl** (zamenjala je **Borisa Jesiha**, SD).

»Želim si, da bi se slovenska društva oblikovala tudi v krajih, ki izpričujejo sorazmerno pomemben delež slovenskega prebivalstva, pa se rojakom doslej tam še ni uspelo organizirati.«

Poleg Gorazda Žmavca je državni zbor na seji 24. februarja potrdil še dva nova ministra, **Metoda Dragonjo** za ministra za gospodarski razvoj in tehnologijo in **Alenko Trop Skaza** za ministrico za

Kdo je Gorazd Žmavc?

Rodil se je 28. februarja 1947, po izobrazbi je pravnik in je od leta 2008 upokojen. Več kot 30 let je delal v gospodarstvu na odgovornih mestih pravno-kadrovskega sektorja in področju trženja v večjih družbah. Med drugim je bil predsednik skupščine občine Ptuj in delegat v zboru občin v Skupščini RS. Kot član stranke Desus je bil aktiven predvsem v lokalnem okolju: leta 2008 je prevzel Desusov pokrajinski odbor za Spodnje Podravje, bil je predsednik odbora za gospodarstvo mestnega sveta Ptuj, na čelu nadzornega sveta Javne službe Ptuj, član akreditacijske komisije Slovenske odškodninske službe in vodja Turistične zveze Spodnjega Podravja.

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc. Foto: USZS

zdravje. Prejšnja ministrica Tina Komel je ob vrnitvi v poslanske klopi zbudila nemalo pozornosti, ko je povedala, da je morala odstopiti in da je »velika politika enako velik cirkus«.

Zasluge Slovenije za napredek Slovencev na Hrvaškem

Novemu ministru Gorazdu Žmavcu smo za tokratno številko Novega odmeva zastavili dve predstavitveni vprašanji; za daljši intervju ga bomo zaprosili, ko nas bo obiskal na Hrvaškem. Kdaj bo to, pa minister še ne razkriva: »Slovence na Hrvaškem si želim obiskati kmalu, v skladu z napovedjo na moji parlamentarni predstavitvi pa k rojakom ne želim prihajati nepripravljen in brez vsaj kakšne dobre, koristne ter izvedljive ideje oziroma zamisli.«

▪ Kako ocenjujete položaj Slovencev na Hrvaškem?

- Položaj slovenske narodne skupnosti se v zadnjih letih rahlo izboljšuje, in to predvsem na področju severne Hrvaške, kjer so regionalne oblasti omogočile ter pomagale, da se je lahko organiziralo široko poučevanje slovenskega jezika, ki pa ga financira naša država. Za določen

napredek slovenske narodne skupnosti, ki ga je, kot rečeno, mogoče opaziti, ima veliko zaslug Republika Slovenija s svojo načrtno finančno, organizacijsko, strokovno in drugačno pomočjo, ki jo v največji meri udejanja preko vladnega Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, pa tudi preko šolskega, kulturnega, kmetijskega in gospodarskega ministrstva.

»Bilo bi zelo koristno, če bi se vsi regionalni in lokalni sveti slovenske narodne manjšine na vsedržavni ravni povezali v neko učinkovito koordinacijo.«

▪ Kakšna je vaša vizija odnosov Slovenije s slovensko manjšino na Hrvaškem?

- Na našem Uradu - državnem organu, ki tako rekoč uteleša skrb in zavzemanje Republike Slovenije za najširšo dobrobit slovenskih rojakov v zamejstvu - si želimo, da bi se slovenska društva v prihodnje oblikovala tudi v krajih, ki izpričujejo sorazmerno pomemben delež slovenskega prebivalstva, pa se rojakom doslej tam še ni uspelo organizirati. Želimo si nadalje, da bi se ustrezneje ovrednotili in uveljavili tudi regionalni ter lokalni sveti za slovensko narodno manjšino, voljena telesa, ki so edina javnopravna ter politično-sistemska, s tem pa tudi najlegitimnejša predstavništva narodne skupnosti. Bilo bi zelo koristno, če bi se vsi regionalni in lokalni sveti na vsedržavni ravni povezali v neko učinkovito koordinacijo; podobno kot so lokalne slovenske samouprave povezane v državno slovensko samoupravo pri naših rojakih na Madžarskem.

Večjo pozornost želimo nameniti problematiki vključevanja mladih Slovencev v organizirane manjšinske strukture, ponovno pa želimo premisliti še vprašanje modela spodbujanja gospodarskih iniciativ znotraj narodne skupnosti in njenega čezmejnega gospodarskega sodelovanja s Slovenijo. (JPT)

Memorandum prekršen, odnosi ohlajeni

Slovensko-hrvaški odnosi so spet ohlajeni, slovenski zunanji minister Karl Erjavec trdi, da so Hrvati »na nek način« izigrali Slovencev. Kljub memorandumu o Ljubljanski banki (LB) je namreč zagrebško sodišče nadaljevalo postopek proti LB in NLB.

Zagrebško sodišče je 21. januarja na prvi stopnji odločilo, da bi LB in NLB morali Zagrebački banki in PBZ plačati približno 27 milijonov evrov, ki so jih hrvaški državljani v začetku 90. let prenesli v javni dolg hrvaške države. Slovenska vlada trdi, da je to očitno kršenje memoranduma, sklenjenega marca lani na Mokricah, ki predvideva mirovanje postopkov do končne rešitve spora. Prav sklenitev memoranduma je potem odmrznila slovensko ratifikacijo hrvaške pristopne pogodbe z EU. Vlada v Ljubljani sicer zagotavlja, da sodba ne bo izvršljiva, saj je v nasprotju s slovenskim pravnim redom, odvetniki so se tudi pritožili na rzsodbo. Slovenija opozarja, da »Hrvaška z nespoštovanjem mednarodnih sporazumov škoduje pridružitvenim interesom kandidatke za članstvo v EU« in vztraja, da je nesprejemljivo, da bi se državi o reševanju spora o LB pogajali in ga hkrati urejali na sodišču.

Tajno ali javno o arbitražnem sporazumu?

Slovensko zunanje ministrstvo se zavzema, da bi bile ustne obravnave v arbitražnem postopku za določanje meje odprte za javnost, kar bi prispevalo k transparentnosti. Za to pa bi bilo treba

spremeniti arbitražni sporazum. A Hrvaška temu nasprotuje. Vlada v Zagrebu je sicer januarja zunanjemu ministrstvu podelila 30 tisoč evrov iz proračunske rezerve, da bi v celoti poplačali hrvaške obveznosti do arbitražnega postopka. Ustna obravnava bo potekala od 2. do 13. junija.

Slovenija Hrvaški: kaj pa arbitražna?

Slovensko zunanje ministrstvo je 3. aprila opravilo pogovor s hrvaško veleposlanico v Ljubljani zaradi hrvaškega razpisa za raziskovanje in pridobivanje ogljikovodikov v Jadrnu. Razpisu je Hrvaška priložila zemljevide, na katerih mejna

črta izhaja iz Piranskega zaliva, čeprav meja med državama ni določena in o njej odloča arbitražno sodišče. Slovenija zahteva, da se iz razpisa umakne polje na območju, ki je predmet spora, v razpisni dokumentaciji pa jasno navede, da o razmejitvi v severnem Jadranu poteka arbitražna.

Teran, pršut, kranjska klobasa in še kaj

Kmetijska ministra **Dejan Židan** in **Tihomir Jakovina** sta na februarjem sestanku v Varaždinu podprla skupen nastop pri registraciji kmetijskih izdelkov v EU. Strinjala sta se, da obstajajo med državama odprta vprašanja, ko gre za zaščito terana, istrskega pršuta in kranjske klobase. Jakovina je ocenil, da trije sporni izdelki ne bodo kamen spotike za prihodnje sodelovanje.

Nova hrvaška veleposlanica v Ljubljani

Predsedniku Slovenije **Borutu Pahorju** je januarja poverilno pismo predala nova veleposlanica Hrvaške v Sloveniji **Vesna Terzić**. Pred prihodom v Slovenijo je bila Terzićeva hrvaška veleposlanica v Čilu ter diplomatka na veleposlaništvih v Rimu in Ankari. (JPT) 🗨️

Dejan Židan

Tihomir Jakovina

Vesna Terzić

Branko Šömen: Znanje Slovencev o Hrvaški se pogosto ustavi na Sotli

Branko Šömen, slovenski scenarist, pesnik, pisatelj, publicist in pedagog že tri desetletja živi in ustvarja na Hrvaškem. V zadnjem obdobju vzbuja pozornost s knjižno trilogijo o hrvaškem prostožidarstvu; na police prihaja njen drugi del.

Branko Šömen je dolgoletni član naše-ga društva, vendar ga v Slovenskem domu ne srečujemo pogosto. »Preprosto nimam dovolj časa,« pojasni. Zato smo bili februarja tem bolj veseli, ko je pomagal pri pripravi razprave o Edvardu Kocbeku. Takrat smo ga zaprosili za pogovor za Novi odmev.

▪ Kaj vas je pripeljalo v Zagreb?

V začetku 80. let sem kot scenarist sodeloval z režiserjem Francetom Štiglicem pri snemanju televizijske nadaljevanke Strici so mi povedali po romanu Miška Kranjca. Obiskala nas je novinarka **Bran-ka Malčić**, ki je v Vjesniku spremljala filmsko tematiko. Srečanje se je nadaljevalo z večletnim druženjem, na koncu pa sem se preselil v Zagreb.

▪ V Zagrebu ste imeli že od prej nekaj prijateljev iz filmskih krogov.

Poznal sem režiserja **Rajka Grlića**, s katerim sva skupaj napisala scenarij za film Samo enkrat se ljubi z odličnim **Miki-jem Manojlovićem** v glavni vlogi. Z leti je to postal kulturni film. Ko sem prišel v Zagreb, sem kot večina Slovencev ugotovil, da o Hrvaški nimam pojma, da se je to znanje ustavilo pri Sotli. Prej sem več kot v Zagreb hodil v Beogradu, ker so bili tam filmski festivali, knjižni sejmi in moji dobri prijatelji. Filmski režiser in književnik Živojin Pavlović je denimo režiral dva moja scenarija (Rdeče klasje, Let mrtve ptice, za katerega sem dobil zlato areno za najboljši filmski scenarij). Bil je izjemen človek, prijatelj in intelektualec: toliko sva se družila, da se je naučil slovensko in začel prevajati. V srbsčino je prevedel Igro s hudičevim repom Vitomila Zupana, prevajal je Kocbekove pesmi, tudi nekaj mojih...

▪ Sodelovali ste z vrsto uglednih režiserjev, kateri film se vam je posebej vtisnil v spomin?

Omenil bi Bele trave v režiji Boštjana Hladnika. Film je nastajal v svinčenih časih in okoli scenarija je bilo veliko težav, saj sem predstavil socialno stisko

Branko Šömen. Foto: Tihomir Pinter

slovenskega človeka. Nazadnje so mi celo prepovedali, da bi bil pomočnik režiserja oziroma scenarist na terenu, češ da ni denarja. Dogajanje sem umestil v Celje, med hmeljarje. Hladnik pa do snemanja nikoli ni bil v vzhodnem delu Slovenije, živel je med Kranjem, Ljubljano, Portorožem in Parizom. Film je že med snemanjem dobil svoje »cenzorje«. Na koncu je bil končan (1976), vendar ne tako, kot sva si ga zamislila.

▪ S filmskim svetom ste ostali povezani tudi po preselitvi v Zagreb.

Na zagrebški akademiji dramskih umetnosti sem med letoma 1988 in 1999 predaval filmski praktikum. Zelo lepa

Branko Šömen se je rodil 1. aprila 1936 v Mariboru. Mladost je preživel v Murski Soboti. V Ljubljani je študiral primerjalno književnost in kot novinar delal pri Mladini in na Radiu Ljubljana. Napisal je devet filmskih scenarijev, skupaj z dr. Matjažem Kmeclom tudi scenarij za TV-nadaljevanke o Francetu Prešernu. Znan je kot avtor besedil najlepših slovenskih popevk. Objavil je približno petindvajset romanov in osem pesniških zbirk.

izkušnja. Eden od mojih študentov je **Filip Šovagović**, ki še danes, ko se srečava v kakšni družbi, pravi: »Vi ste bili moj najboljši profesor.« Bil sem filmski kritik, sodeloval sem pri reviji Ekran, kjer sem bil nekaj let tudi odgovorni urednik. V filmskem svetu sem doživel ogromno lepega, spomini so bogati. Bil sem žirant na 160 mednarodnih filmskih festivalih, od San Francisca do Tbilisija.

▪ Kaj pa književno ustvarjanje; se počutite kot slovenski ali hrvaški avtor?

Sem slovenski novinar in slovenski književnik. Kmalu po preselitvi na Hrvaško je sicer izšlo nekaj prevodov mojih del (Past za metulje, Med v laseh, Koncert za samoto), vendar v tisku nisem bil kaj dosti prisoten. Dobremu prijatelju **Zlatku Crnkoviću** iz založniške hiše Znanje sem pomagal izbrskati iz češke literature nekaj knjig, ki jih je potem založba tudi prevedla in so bile zelo brane, med njimi dela Bohumila Hrabala in Ladislava Fuksa.

▪ Ste pa vzbudili veliko pozornosti s pisanjem o prostožidarstvu na Hrvaškem.

Pred časom sem začel brskati po gradivu o Slovincih, ki so med obema vojnama živeli v Zagrebu, med njimi o Franu Zavrniku, ki je bil profesor na visoki veterinarski šoli, in Borisu Zarniku, ki je na

O prostožidarjih: V ložo Maksimilijana Vrhovca je bilo včlanjenih 16 Slovencev.

medicinski fakulteti predaval biologijo, histologijo in embriologijo. Ugotovil sem, da je v tem obdobju v Zagreb prihajalo veliko Slovencev na večerne sestanke. Izkazalo se je, da so bili člani prostožidarske lože Maksimilijana Vrhovca. Ko sem zbral dovolj podatkov, sem napisal knjigo o zgodovini slovenskega prostožidarstva in v njej omenil zagrebško ložo. Knjiga z naslovom Molčeče, nevidno bratstvo je izšla leta 2002. Potem sem se lotil zgodovine hrvaškega prostožidarstva. Leta

2012 je izšla knjiga Modrost, ki ima prek 900 strani. Letos spomladi bo izšla druga

O manjšinah: Mislim, da živijo normalno življenje znotraj hrvaške demokracije.

knjiga z naslovom Moč. Tretji del z naslovom Lepota bo izvirna enciklopedija: v njej bo objavljenih čez 1850 imen mrtvih hrvaških prostožidarjev.

- **Zanimivo je, da sta bila prostožidarja oba Slovenca, ki veljata za očeta Slovenskega doma, torej Zarnik in Zavrnik. Je v ložah deloval še kakšen vidnejši Slovenec?**

V ložo Maksimilijana Vrhovca je bilo med obema vojnoma včlanjenih 16 slovenskih intelektualcev. Fran Zavrnik je bil leta 1941 v skupini 43 hrvaških pro-

stožidarjev, interniranih v Stari Gradiški. Leta 1942 so ga izpustili. Borisa Zarnika je v obdobju NDH iz službe odpustil prosvetni minister Mile Budak. Poleg Zavrnika in Zarnika (ter njegovega brata Miljutina Zarnika) lahko med vidnejšimi slovenskimi člani zagrebške lože omenim še Milana Vidmarja, svetovno znanega šahista. Kot strokovnjaka za elektroniko so ga po drugi svetovni vojni povabili v Moskvo, vendar je raje sodeloval s tovarno Rade Končar v Zagrebu kot konstruktor velikih transformatorjev.

- **S čim se ukvarjate zdaj, kam vas vodi vaša ustvarjalnost?**

Za mariborsko sinagogo sem pripravil literarni večer s pesmimi in prozo slovenskih intelektualcev, ki so bili med drugo svetovno vojno v koncentracijskih taboriščih. Zbiram tudi gradivo o templjarjih v Vrani na Hrvaškem. Sem v pričakovanju

izida druge knjige Moč iz prostožidarske trilogije. Želel bi jo predstaviti tudi v Slovenskem domu, ki ima za takšne dogodke sijajen prostor.

- **Kako gledate na manjšinsko organiziranje na Hrvaškem?**

Manjšin na Hrvaškem je veliko, nekatere so zelo povezane in močne, kar velja predvsem za italijansko manjšino v Istri, srbsko v Zagrebu in češko v okolici Daruvarja. Manjšinske organizacije imajo živahno dejavnost in mislim, da živijo vsakdanje življenje znotraj hrvaške demokracije. Ni pa tako kot v Sloveniji, kjer imata madžarska manjšina v Prekmurju in italijanska manjšina v Primorju zelo odprte možnosti (dvojezični napisi so normalna stvar) in dobivata denarno podporo tako od Madžarske oziroma Italije kot od Slovenije.

Agata Klinar Medaković 🇺🇸

Kulturna brzozavka

Izmenjava kulturnih vsebin na filmskih platnih, knjižnih policah in še kje

Kaj je novega v kulturnem sodelovanju med Slovenijo in Hrvaško? Kateri dogodki so zaznamovali ponovoletni in spomladanski čas? V nadaljevanju sledi telegrafski pregled.

Slovenski filmski bum - Uspešnica slovenskega pisatelja in režiserja **Gorana Vojnovića** Čefurji raus! je 6. januarja v Zagrebu začela pohod na hrvaške kinematografe. Konec januarja so na Hrvaškem začeli predvajati tudi slovensko-hrvaško koprodukcijo **Metoda Pevca** Lahko noč, gospodična. Kako je videti Evropa v očeh štiritletne deklice, so si ljubitelji dokumentarnega filma lahko ogledali 5. marca v zagrebškem Dokukinu Grič, v dokumentarcu **Petre Seliškar** Mama Evropa, ki je nastal v koprodukciji Slovenije, Hrvaške in Makedonije. Dokumentarni film **Dušana Moravca** Damir Avdić - Pravi človek za kapitalizem pa je 9. marca prejel nagrado za najboljši film festivala dokumentarnega rockovskega filma v Vinkovcih.

Z gledaliških odrov - Ljubljansko mestno gledališče je 3. februarja nastopilo v zagrebškem gledališču mladih s predstavo Othello Williama Shakespeara v režiji **Jerneja Lorencija**. SNG Maribor je konec februarja z dramo Henrika Ibsena John Gabriel Borkman v režiji **Mateje Koležnik** nastopilo v HNK Varaždin. V Plesnem teatru Ljubljana je 18. marca gostovala plesno-gledališka predstava Skupaj2 kanadske umetnice **Ame Henderson** in hrvaškega ustvarjalca **Matije Ferlina**.

Iz koncertnih dvoran - Ljubljanski Pankrti, ena prvih in najvplivnejših pank skupin v nekdanji Jugoslaviji, so v okviru koncertne turnee 1. marca nastopili v zagrebškem Ksetu. V Ljubiškem pa je dva tedna pozneje

Pankrti občinstvo razgrel slovenski zbor Perpetuum Jazzile - v okviru svetovne turnee ob 30. obletnici delovanja. Med hrvaškimi glasbenimi gostovanji v Ljubljani omenimo januarski nastop hrvaške reperske skupine Elemental v Kinu Šiška.

Hrvaški pisatelj v slovenščini - Pri založbi Mladinska knjiga je marca v zbirki Roman izšla tudi Zgodovina pornografije hrvaškega avtorja **Gorana Tribusona**. Knjigo je prevedla **Đurđa Strsoglavac**. V slovenščino sta že prevedena Tribusonova romana Če ne bo hujšega in Klub oboževalcev: periferijski kvartet.

Sodelovanje ustanov - V okviru javne razprave o slovenskem avdiovizualnem centru sta 18. marca delovanje osrednje hrvaške filmske inštitucije in hrvaške kinematografije predstavila **Hrvoje Hibar**, ravnatelj HAVC in **Vanja Sremac**. 25. marca pa je bil na ljubljanskem Gradu sklenjen sporazum o sodelovanju RTV Slovenija in HRT. Sporazum, ki predvideva izmenjavo programov, sodelovanje na evropskih razpisih in medsebojno tehnično pomoč sta podpisala generalni direktor **Marko Filli** in glavni ravnatelj **Goran Radman**. (jpt) 🇺🇸

Sudarpercussion in Matej Meštrović s pogumnimi načrti naprej!

Začelo se je pred osmimi leti, ko je deset študentov zagrebške glasbene akademije pod okriljem Slovenskega doma ustanovilo ansambel Slovenica. Pod vodstvom Gorana Goršeta je nato zrasel ansambel Sudarpercussion, ki od preteklega leta intenzivno sodeluje z vsestranskim glasbenikom Matejem Meštrovićem.

Sudarpercussion sestavlja pet mladih tolkalcev: poleg Gorana Goršeta, ki je umetniški vodja skupine, še njegovi nekdanji učenci Nicolas Sinković, Luka Pešutić, Josip Blašković in Filip Merčep. Gorše je sicer profesor na samoborski, brežiški in sevniški glasbeni šoli, kjer je v minulih šestih let ustvaril novo generacijo izjemnih tolkalcev. Goran Gorše je tudi predstavnik slovenske narodne manjšine mesta Samobor.

Eat Suite – posnete glasbene dobrote

Matej Meštrović je priznani hrvaški pianist, aranžer in skladatelj. Skupne koncerte Sudarpercussiona in Meštrovića je lani spremljalo prek deset tisoč ljudi. Med drugim so nastopali v šibeniškem in zadrskem narodnem gledališču, na odprtju dubrovniških poletnih iger, v športni dvorani Sevnica ter v Lisinskem, kjer so konec leta 2013 izvedli tudi Carmino Burano za zbor, dva klavirja in tolkala.

Decembra sta SudarPercussion in Matej Meštrović posnela avtorsko zgoščenko Eat Suite. Snemanje je potekalo v starem gradu Sv. Križ Začretje. Režiser Arsen Oremović ga je ovekovečil v dokumentarnem filmu z naslovom Sudar na gradu. Na zgoščenci je osem Meštroviće-

Tolkalci ansambla Sudarpercussion. Foto: Sudar

vih skladb in obdelava Mozartove Alla Turce. Glasbeni producent zgoščenske je Branimir Mihaljević. Predstavitve je napovedana za maj.

Leto velikih pričakovanj

Avtorji CD-ja pričakujejo dober odziv glasbene javnosti, še zlasti po odličnih ocenah ene od skladb z zgoščenske – Baklavas Dance. Velikana tolkalne glasbe Ney Rosauo in Emmanuel Séjourné menita, da je to odlična komada, ki izžareva ogromno energije, Dane Richeson

Izvirnost v izvedbi, zvoku in energiji

Načrti ansambla Sudarpercussion so veliki in ambiciozni, tem bolj, ker so že zdaj prepoznani po svoji absolutni izvirnosti - tako v izvedbi kot v skupni energiji. Kombinacija tolkal s klasičnim bobnom, bas kitaro, tamburico in klavirjem je ključ originalnega zvoka, ki lahko seže do vsakega. Tudi Slovenski dom je prepoznal njihovo izjemno energijo in jim bo po svojih močeh še naprej pomagal. Več na: www.sudarpercussion.com.

pa napoveduje, da bo skladba zelo dobro sprejeta tudi med širšim občinstvom. Sudarpercussion in Meštrović napovedujeta za letošnje poletje več velikih koncertov, in sicer na Zagrebškem kulturnem poletju na Bundeku, na Dubrovniških poletnih igrarh in Splitskem poletju ter v Zadru, Ninu in Slavonskem Brodu.

Irena Šonc

V ZKM-u mariborski gledališki hit Revizor

V okviru ciklusa Evropsko gledališče je 6. januarja v Zagrebčkem kazalištu mladih (ZKM) gostovala Drama Slovenskega narodnega gledališča (SNG) Maribor z gledališko predstavo *Revizor*.

Delo Nikolaja Vasiljeviča Gogolja je režiral eden od najboljših slovenskih režiserjev **Diego de Brea**. V gledališki izvedbi so v nosilnih vlogah nastopili **Vlado Novak**, **Nataša Matjašec Rošker**, **Eva Kraš**, **Davor Herga**. Scenograf predstave je **Hans Georg Schaefer**, kostimograf pa slovenski ustvarjalec hrvaškega rodu **Leo Kulaš**.

Strah kot orodje za politične spletke

Z *Revizorjem* nas avtor vrača v zgodovinski čas carske Rusije, v prvo polovico 19. stoletja. Drama-komedija sodi v ostro satiri-

no področje zasmehovanja družbenih razmer in človeške narave: dvočnosti, skorumpiranosti politikov in malomeščanske ozko-grudnosti. Iz predstave mariborskega SNG-a se gledalcu nedvoumno posreduje Gogoljevo prepričanje, da je strah najmočnejše orodje za politične spletke in manipulacijo, da je bilo tako vedno, vse do danes. V kritični izjavi o svojem delu je avtor poudaril: »V *Revizorju* sem zbral in zavestno na enem mestu naštel vse tisto, kar je v Rusiji slabo, in vse nepravčnosti, ki so se dogajale na položajih, kjer naj bi človek našel pravičnost. Moj cilj je bil, da izrazim posmeh na enem mestu.«

Hvala Slovenskemu domu v Zagrebu, ki je poskrbel za vstopnice, da smo člani Slovenskega doma predstavitelji *Revizorja* v ZKM-u gledali brezplačno.

Franc Strašek

In memoriam

Umrli je arhitekt Slavko Jelinek, oče Zagrebčanke

Slavko Jelinek (Spodnja Polskava, 31. avgust 1925–Zagreb, 26. februar 2014) je bil eden od najplodnejših arhitektov na Hrvaškem po drugi svetovni vojni. S svojimi deli in ljubeznijo do visokih stavb je modernemu Zagrebu vtisnil neizbrisen pečat.

Projektiral je stanovanjske, športne, šolske in druge javne stavbe, med njimi 37 stolpnic v Zagrebu. Njegovo najbolj znano in najpomembnejše delo je poslovna stavba Zagrebčanka, ki jo je ustvaril skupaj z arhitektom Berislavom Vinkovičem. Štiri desetletja je bila to najvišja zagrebška stolpnica, do leta 2006, ko so zgradili Eurotower. Med svoje najljubše zgodnje projekte je Jelinek uvrščal stanovanjski blok v Trpimirovi ulici, ki sta ga zasnovala z ženo Nedo. Njegovo delo so tudi tri stolpnice na Veslački ulici; v eni od njih je tudi živel, na najvišjem nadstropju. V Novem Zagrebu je projektiral stolpnice v Zaprudu, Trnskem in Sopotu. Stolpnice na Ozaljski cesti Zagrebčani poznajo kot »trešnjevško lepoticu«. V Zagrebu je projektiral še stolpnice na vogalu Maksimirske in Harambašičeve ulice ter nekdanji hotel Sport oziroma Panorama (danes Four Points Panorama Hotel). Ustvaril je tudi stanovanjski nizi v Karlovcu, blagovnica v Subotici, športna dvorana na Trsatu ter osnovni šoli Mahično in Rečica.

Jelinek je diplomiral leta 1951 na Tehniški fakulteti v Zagrebu. Med letoma 1960 in 1985 je vodil projektni biro AGI-46, ki je deloval v Karlovcu in Zagrebu. Oblikovni izraz njegove arhitekture je teme-

Slavko Jelinek pred stolpnicami v Veslački.

Foto: Boris Ščitar/PIXSELL

ljil na odličnem obvladovanju gradbene tehnologije in poudarjanju konstrukcije. Ukvarjal se je tudi z notranjo ureditvijo prostorov; na tem področju je sodeloval z znanimi umetniki, med njimi z Edom Murtićem in Raoulom Goldonijem. Objavljal je strokovne študije in prispevke o arhitekturi v dnevnem tisku, tehniških in strokovnih časopisih.

Je dobitnik številnih priznanj, med njimi nagrade Vladimirja Nazorja za življenjsko delo leta 2004 in Borbine nagrade za arhitekturo leta 1973. (pj, akm)

Slovo Aleksandra Lasla, vodilnega zgodovinarja hrvaške arhitekture

Februarja nas je zapustil arhitekt slovenskih korenin Aleksander Laslo (Celje, 18. oktober 1950–Zagreb, 25. februar 2014), vrhunski poznavalec hrvaške arhitekturne dediščine in prvi mož hrvaške arhitekturne publicistike.

Laslo je iz arhitekture diplomiral leta 1976 v Zagrebu. Kot projektant je deloval v zagrebških podjetjih Industroprojekt, INA-Projekt in Plan. Med njegovimi deli so naftni terminal v Omišlju na Krku, transformatorske postaje, stanovanjsko-poslovna zgradba Martinovka v Zagrebu, rekonstrukcija podhoda in avtobusne postaje na glavnem zagrebškem kolodvoru. Opisal in ovrednotil je skoraj celotno arhitekturno dediščino Zagreba v 19. in 20. stoletju. Bil je dolgoletni urednik časopisov ČIP in Arhitektura. O arhitekturni dediščini je predaval študentom arhitekture in gradbeništva v Zagrebu, a tudi kot gostujoči predavatelj na Dunaju, Hannoveru in Rotterdamu. Pomembni so njegovi restavratorski posegi in študije, ki jih je vodil v zagrebškem zavodu za varstvo kulturnih in naravnih spomenikov. Na mednarodnem prizorišču je deloval v združenju za dokumentiranje in ohranjanje moderne arhitekture Docomomo International. Sodeloval je na številnih mednarodnih razstavah (Dunaj, Benetke).

Polona Jurinić

Dvajset let Kulturnega društva Jože Gostič Homec

Kulturno društvo Jože Gostič Homec je 1. decembra lani v osnovni šoli v Preserjah pri Radomljah proslavilo 20-letnico delovanja. Velika pozornost je bila posvečena Gostičevim dnevom, pri katerih sodeluje tudi Slovenski dom Zagreb.

Prireditve je bila sestavljena iz štirih tematskih pogovorov z gosti, ki so vtisnili pomemben pečat društvu. V kulturnem programu so nastopili ženski pevski zbor Sirene, ki je leta 2001 gostoval tudi v Slovenskem domu, otroški pevski zbor Mali cvet in baritonist **Ivan Andres Arnšek**. Med gosti sta bila domažlski župan **Tone Dragar** in predsednica ZKD Domžale **Tadeja Flegar**.

Gostičevi dnevi - poklon operni umetnosti

V pogovoru o Gostičevih dnevih, ki potekajo od leta 1998, sem sodelovala tudi spodaj podpisana, skupaj z maestrom prof. **Vladimirjem Kranjčevićem** in z nekdanjim homškim župnikom **Alojzom Golobom**. Pogovor je vodil **Sašo Rogina**. Gostičevi dnevi ohranjajo spomin na prvaka dunajske, zagrebške in ljubljanske opere, rojenega na Homcu. Bil je vrhunski umetnik in velik človek, ki je povezoval različne narode. Z njegovim zgledom se je želelo prispevati k spodbujanju kulturnega razvoja na območju, h kulturni raznolikosti, spoštovanju in spoznavanju kultur, vse to v sodelovanju med ljubljansko in zagrebško operno hišo, z organizacijo in izvedbo prireditvev v Sloveniji in na Hrvaškem.

Zbor Consortium musicum z zborovodjem Mirkom Cudermanom. Foto: Sašo Rogina

Petdeseta obletnica Gostičeve smrti

Ob 50. obletnici umetnikove smrti (umrl je 25. decembra 1963) je Kulturno društvo Jože Gostič Homec 30. decembra pripravilo spominsko slovesnost v cerkvi Marijinega rojstva na Homcu. Spominsko mašo je daroval kardinal **Franc Rode**. Koncelebrirali so nekdanja homška župnika **Alojz Golob** in **Anton Dobrovoljc** ter sedanjí župnik **Lojze Hostnik**. Mašo je tradicionalno spremljal zbor Consortium musicum z zborovodjem **Mirkom Cudermanom**. Sveti maši je v spomin na čas, ko je Josip Gostič pri polnočnicah prepeval na koru homške cerkve sledil koncert slovenskih božičnih pesmi.

Tesne slovensko-hrvaške vezi

Kulturno društvo Jože Gostič Homec povezuje Društvo prijateljev zagrebške opere in Slovenski dom iz Zagreba, ljubljansko, zagrebško, mariborsko, reško in splitsko opero, Slovenski komorni zbor, Consortium Musicum, Kulturni dom Franca Bernika Domžale in druge. Sodelovanje je opisano v bogato ilustriranem jubilejnim zborniku 20 let Kulturnega društva Jože Gostič Homec 1993–2013, ki so ga predstavili na prireditvi. Predstavljena je bila tudi revija novih krajevnih razglednic. Pred nabito polno dvorano, v kateri je potekala slavnostna prireditvev, je bila postavljena razstava o 15-letnici Gostičevih dnevov. Podeljene so bile tudi zahvalne listine; med drugimi jo je prejel tudi Slovenskem domu.

Polona Jurinič

Opera Ples v maskah v SNG Opera in balet Ljubljana. Foto: Sašo Rogina

Predstavitev Pešordove pesnitve o Baščanski plošči

V Hrvaškem kulturnem društvu Napredak v Zagrebu je bila 18. februarja predstavljena dvojezična slovensko-hrvaška poema Baščanska plošča Mileta Pešorde.

Pesnitev sta predstavila dr. Ivo Pranjković in prevajalka v slovenščino Ines Cergol iz Kopra. Knjižica je izšla leta 2013 v Ljubljani, založilo jo je Društvo 2000. Spremni besedi sta napisala akademik Luko Paljetak in Ines Cergol.

Pešordova pesnitev Baščanska plošča je monolitna zgodbena celota, sestavljena iz ritmizirane proze. Tako kot se Slovenci sklicujemo na Brižinske

Ivo Pranjković, Mile Pešorda, Ines Cergol (z leve). Foto: Polona Jurinić

Kosovel za hrvaške ljubitelje poezije

Mile Pešorda je ob 110. obletnici rojstva velikega slovenskega pesnika Srečka Kosovela (Sežana, 18. marec 1904–Tomaj, 27. maj 1926) v časopisu Hrvatsko slovo objavil življenjepis in fotografijo tega velikega slovenskega pesnika ter prevod desetih njegovih pesmi, vse skupaj pod skupnim naslovom *Ipak ljubim svoj križ*. Naslov nas spomni na enega izmed najbolj znanih Kosovelovih verzov: Kdor hoče živeti, ljubiti, ta mora poljubiti križ.

spomenike kot na naš prvi identitetni zapis, obstaja v hrvaškem prostoru iz približno istega časa Baščanska plošča (tj. glagolski klesani zapis iz cerkvice sv. Lucije v Baški na otoku Krku) spomenik samobitnosti. Tako kot Brižinski spomenik II tudi Baščanska plošča velja za poskus umetniške naravnosti besede.

Mile Pešorda (Grude, 1950) je pesnik, obseden z jezikom. Jezik je zanj že od mladostnih dni najpoglavnejša preokupacija. Ne le kot ustvarjalcu pesniku, temveč tudi kot človeku. Braniti, negovati materni jezik ni le politična afirmacija, temveč boj za osebno identiteto, za

Mile Pešorda, Baščanska plošča, poema

XI
Rubom duše
Zatreperi tmica
Toliko plava
.....
Na vrh Griča
Zviznu čuvar
Zijevnu sova
.....
Zablستاše se slova
U bezdanu prigušenih prava

XI
Ob robu duše
Zatrepeče temina
Tako plava
.....
Vrh Griča
Zažvižga čuvaj
Zazeha sova
.....
Zableščijo se besede
V breznu pridušenega prava

najgloblja čustva in čutenja, za svobodo. Svoboda (pre)živetja in ustvarjanja.

Polona Jurinić 🇭🇷

Pet zvezdic za Ivanušičevo Srce v kovčku

V Histrionskem domu v Zagrebu je v okviru Gumbekovega festivala 21. marca nastopil vsestranski slovenski igralec in glasbenik Jure Ivanušič. Ob spremljavi Nordunk orkestra je izvedel Srce v kovčku, gledališko-glasbeno predstavo o Jacquesu Brelu.

Člani Slovenskega doma v Zagrebu smo nestrno pričakovali Ivanušičev nastop in se predstave tudi v velikem številu udeležili. Navdušen aplavz in solzne oči publike ob koncu predstave so pričali o čustvih, ki jih je sprožil umetnik. Veliko obiskovalcev bi predstavo ocenilo s petimi sijajnimi zvezdicami.

Podoživljanje Brelovega upora in hrepenenja

Ivanušičeva predstava Srce v kovčku je navdihnjena s življenjem in delom svetov-

no znanega pesnika, skladatelja in pevca, velikana svetovne glasbene umetnosti – Jacquesa Brela. Jure Ivanušič je na odru pripovedoval o njegovem življenju in pel njegove pesmi. Kakor belgijsko-francoski umetnik Brel (1929–1978), ki se ga starejše generacije spominjo po televizijskih in radijskih nastopih in ploščah, tudi Jure Ivanušič izraža posebno energijo in globok upor proti krivici, revščini in hladu v medsebojnih odnosih, a tudi hrepenenje po ljubezni, resnici in nežnosti. Njegovi izjemni prevodi Brelovih besedil iz francoščine v slovenščino so s poudarjenim in navdihnjenim ritmom še bolj izpostavili smisel Brelovih izzivov in njegovih bolečin, zaradi katerih je iz bogatega in varnega družinskega okolja odšel v tuj, negotov in neprijazen svet kabareta in zabave, v katerem obstanejo samo najboljši. Glasbena spremljava izvrstnega ansambla s harmo-

Odličen Jure Ivanušič v vlogi velikega šansonjerja Jacquesa Brela. Foto: akm

niko, saksofonom, kitaro, bobni in klaviaturami je vsaki skladbi dala poseben zvok in primeren izraz. Pripovedovanje in petje sta bila pretresljiva, zlahka smo se vživeli v osebno in svetovno bolečino, ki jo je čutil prezgodaj umrli Brel in podoživel strasten umetnik Ivanušič. Izmed šestnajstih Brelovih napevov so se nas v Ivanušičevi izvedbi posebej dotaknili Ne zapusti me, Naslednji, Zangra, Amsterdam in Umirajoči.

Vasiljka Tovarloža 🇭🇷

Spoznavanje z lažnimi prijatelji – drugič

Delam kot lektorica slovenskega jezika na Filozofski fakulteti v Zagrebu in pri poučevanju študente kar naprej opozarjam na jezikovne zadrege, ki nam jih pripravlja besedišče, še posebej besedišče tiste vrste, ki nastopa v obeh jezikih.

Ni na primer pravilno, če študent napiše *Triglav je najvišja slovenska planina*, čeprav je stavek slovnično popolnoma ustrezen, smiselna pa je samo, če rečete *Triglav je najvišja slovenska gora*. V gore namreč gremo Slovenci, ko želimo plezati po skalah, v planino pa so v starih časih pastirji poleteli gnali živino, danes pa gremo tja na malo daljši sprehod in kislo mleko z žganci. Torej se besedi v slovenščini uporabljata ravno malo drugače kot v hrvaščini.

Ko so študenti prebrali poved *Ljubljana je največje slovensko mesto, nad katerim na griču stoji grad*, jim ni bilo popolnoma jasno, o čem je govora. Z besedo *mesto* v slovenščini označujemo različna naselja, z besedo *grad* pa bivališče (sestavljeno iz ene ali več zgradb, ponavadi postavljenih

za obzidje), kjer so včasih živeli graščaki, grajske gospe in gospodične. Ravno dovolj, ali pa premalo razlike v pomenu, da govorce obeh jezikov malo zmede.

Je razstava lahko na ogled v izložbi?

Stavek *Ogledujem si izložbo* si slovenski in hrvaški govorec razlagata povsem drugače. Pa da ne bo zadrege, *izložbo* si v slovenščini ogledujemo v nakupovalnih

centrih, ko skozi velika okna opazujemo, kaj lahko kupimo v trgovini. Je že res, da so v izložbi razstavljeni raznorazni predmeti, a če si želim ogledati razstavljena umetniška dela, moram v galerijo ali muzej in tam si ogledam *razstavo*. Seveda pa slovenska beseda *razstava* nima pomensko nič skupnega z zelo podobno hrvaško besedo *rastava*; tej bi se po slovensko reklo *ločitev*.

Tudi besedi *praznik* in *odmor* nastopata v obeh jezikih in kaj hitro se nam zgodi, da to, kar želimo povedati, izgubi smisel. *Prazniki* v slovenščini so namreč dela prosti dnevi in teh je manj kot je prostih dni šolarjev – tem bi se v slovenščini reklo *počitnice*. Je pa s šolo povezana beseda *odmor*, saj je to pavza, ki jo imajo učenci med dvema šolskima urama. Pomensko zelo daleč od pomena hrvaške besede *odmor* – tistih prijetnih brezdelnih poletnih dni; no, takrat – takrat gremo Slovenci na *dopust*. To bo pa tudi že kmalu, mar ne?

Ivana Petric Lasnik

»Ko neko besedo pozna tako slovenski kot hrvaški jezik, uporablja pa se v različnih kontekstih – tej besedi rečemo »lažni prijatelji«.

Pozor, lažni prijatelji!

planina (hr.) = gora (sl.)
planina (sl.) = brdo (hr.)

grad (hr.) = mesto (sl.)
grad (sl.) = dvorac (hr.)

izložba (hr.) = razstava (sl.)
izložba (sl.) = izlog (hr.)

odmor (hr.) = dopust (sl.)
odmor (sl.) = pauza (hr.)

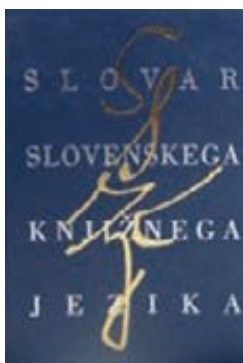
Se rojeva nov slovar sodobnega slovenskega jezika?

Slovenska strokovna in laična javnost soglašata, da slovenščina nujno potrebuje nov slovar, saj je od izida zadnje knjige *Slovarja slovenskega knjižnega jezika (SSKJ)* minilo že 17 let, od pripravljanih del zanj pa že pol stoletja. A kakšno pot ubrati?

Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije je februarja pripravilo posvet o tem, kako se lotiti priprave novega slovarja, ki bo prijazen do uporabnika in obenem utemeljen na sodobnih, preverjenih, skratka kakovostnih in mednarodno primerljivih izhodiščih. »Stroka naj najde konsenz, da bo mogoče oblikovati slovar, ki bo vsem v pomoč,« si želi minister Uroš Grilc.

Kdo, kdaj in za koliko denarja

Če poenostavimo ostre polemike, ki so jih nekateri označili za »akademsko jezikovno vojno«, se vse vrti okoli vprašanj, kakšen naj bo novi slovar, kako ga izdelati in kako organizirati delo. Del stroke meni, da bi projekt lahko prevzela manjša skupina ljudi, ki bi slovar oblikovala kot elektronsko bazo podat-

kov s kakšnimi 100 tisoč gesli. Osnova naj bi bil zdajšnji slovar, ki bi ga le popravili in dopolnili.

O čem vsi soglašajo

Kljub različnim pogledom

na pot, ki naj bi jo ubrali jezikoslovci, leksikografi in drugi strokovnjaki, se vsi strinjajo, da slovenščina v leksikografiji zaostaja za drugimi jeziki in da je obstoječi **slovar** zastarel. Sedanji SSKJ je v petih knjigah izšel v letih 1970, 1975, 1979, 1985 in 1991, že takrat pa so mu nekateri očitali zastarelost. (jpt)

Pouk slovenščine v Slovenskem domu

Vsak ponedeljek ob petih imamo pouk slovenščine. Vesela družba se zbere in učenje se začne. Vsak ima svoj poklic različen od drugega, skupna nam je ljubezen do slovenščine. Na pouku se malo pogovarjamo, beremo, vadimo, rešujemo slovnične naloge in čas hitro mine. Največ težave nam delata dvojina in naglas. Naša profesorica razume naše težave in nam pomaga. Obiskujemo tudi gledališke predstave v slovenščini in prihajamo na predavanja v Slovenski dom. Upamo da bomo na koncu leta toliko znali, da se bomo lahko v Sloveniji pogovarjali.

Ana, Ilijana, Petra, Anđelka Vincek

Ljekoviti učinci posta

Postoji li način života koji nas štiti od bolesti i omogućuje da budemo zdravi i aktivni do duboke starosti? Marjan Videnšek iz Slovenije, voditelj Zavoda Preporod, vjeruje da je odgovor u postu.

Ugotovo punoj dvorani Slovenskog doma 24. veljače sudjelovali smo u interesantnom i nadahnutom predavanju Marjana Videnška, na temu ljekoviti učinci posta. Njegova iskustva s učinkovitosti posta i sirove hrane su ga potakla da se posveti popularizaciji prirodnih i uspješnih načina za očuvanje zdravlja. U Sloveniji i inozemstvu poznat je kao savjetnik za zdrav život, neovisni stručnjak za prehrambenu detoksikaciju organizma i posta, te utjecaja pravilne prehrane na kvalitetu života. Kada se početkom 1992. godine izliječio pomoću sirove hrane, uz tjelesnu aktivnost preporučuje prirodnu prehranu i periodičan post.

Post prema Videnšku nije nikakva alternativa, već stil življenja. Za Novi odmev zapisujemo neke od njegovih spoznaja.

Post kao preventiva ili dio programa liječenja

Dužina posta ovisi o pojedincu, a većina ljudi posti između 10 i 21 dan uz napomenu da mršavi moraju biti osobito pažljivi, dok teže osobe mogu postiti bez problema 20, 30 pa čak i 42 dana. Preventivno možemo postiti dva puta godišnje po deset dana, a mnogi ljudi poste u dane punog mjeseca, što osvježava organizam. Dva do tri dana posta svaka dva do tri mjeseca imaju dobar učinak, a za većinu bolesti najučinkovitiji je post od tri tjedna. Bolesti se u nama razvijaju kao posljedica pogrešnog načina življenja, a posebice nepravilne prehrane. Stoga je cilj posta preventiva.

Čišćenje od otrova, put ka zdravlju

S čišćenjem organizma počinjemo 7 - 14 dana prije posta radi lakšeg prijelaza na život bez čvrste hrane. Počnite uživati veganske punovrijedne namirnice, voće, povrće, suho voće, orašaste plodove, sjemenke, i pijte što više sokova od voća i povrća. Tri dana prije posta jedite samo sirovu hranu a povrće pirjajte bez prokuhavanja i prženja, te odbacite proizvode od brašna, mesa, soli, slatkisha i industrijske hrane. Prvo jutro, kao i naredna nakon ustajanja klistiranjem čistimo crijeva od otrova, potom deset minutna masaža tijela četkom od prirodnih vlakana. Slijedi tuširanje hladnom i toplom vodom, zatim

Četiri koraka do zdravog posta

Ljudi koji se uključuju u program posta moraju promijeniti način života.

1. Trebaju prestati pušiti i piti alkohol, kavu i lijekove (s nekim iznimkama), posebno sedative.
2. Moraju se posvetiti svojem lijenom i deformiranom tijelu (debljina, celulit, nepravilno držanje) s ciljem da ga poljepšaju.
3. Moraju se suočiti s problemom nepravilne prehrane koja je svojstvena zapadnoj civilizaciji.
4. Tijekom posta treba postati svjestan svoje duhovnosti.

strugalicom čistimo naslage s jezika, othodamo ili odtrčimo 3 km, te vježbom razgibamo sve zglobove. Tijekom dana popijte 3 litre tekućine razrijeđenih sokova od voća i povrća, vodu, čaj ili biljne napitke. Uobičajene aktivnosti obavljajte normalno bez stresa, umnih i fizičkih napora. Šćite u prirodi sat, dva na zraku i suncu, upražnjavajte vježbe joge-meditacije, molitve,

čitajte. Svakodnevno bilježite tjelesnu težinu, krvni tlak, otkucaje srca i raspoloženje. Spavajte najmanje 7 sati, a liježite 2 sata prije ponoći.

Oprezno nakon posta

Kod završetka posta budite oprezni s prijelazom na preobilnu prehranu. Post prekinite ujutro s voćem: jabukom, narancom, grožđem, jagodama, borovnicama ili malinama. Za ručak pojedite zdjelicu salate, a za večeru opet voće. Između toga pijte sokove, juhu, čaj. Sljedeće jutro pojedite nekoliko šljiva ili smokava koje su se namakale preko noći u vodi. Za doručak porcija voća, za ručak salata, a za večeru opet voće. Treći dan možete jesti manje količine mljevenih sjemenki sunčokreta, bundeve ili lana koje treba dobro zgristi i sažvakati.

Organizam se tijekom posta očistio od otrova, oslobodili ste se nekih zdravstvenih tegoba što je dobar poticaj da s usvojenim navikama i razumnom prehranom ostanete na putu zdravlja.

Zdravko Slaviček

Hrvaška leta pesnika, pisatelja in esejista Edvarda Kocbeka

Prva učiteljska služba, srečanje z ljubeznijo svojega življenja in poroka. Izid prve pesniške zbirke, ki ga je v hipu izstrelila med najvidnejše slovenske pesnike, in začetek pisanja dnevnika, ki je do smrti ostal njegovo intimno in miselno zatočišče. Vse to je Edvard Kocbek doživel med letoma 1931 in 1936 v Bjelovarju in Varaždinu.

Edvard Kocbek je bil po rodu iz Prlekije, ki je dala številne pomembne Slovence, od duhovnika in politika Antona Korošca, do jezikoslovca Franca Miklošiča in pesnika Stanka Vraza. Rodil se je 27. septembra 1904 v Sv. Juriju ob Ščavnici, kjer so Kocbekovi živeli v mežnariji, saj je bil oče organist in cerkovnik. Po maturi se je odločil za študij bogoslovja, vendar je po dveh letih zapustil semenišče in odšel na študij romanistike v Ljubljano.

Izgubljen in nezadoščen v Bjelovarju

Prvo službo po diplomi je spomladi 1931 dobil kot profesorski pripravnik (suplent) v bjelovarski gimnaziji. Ta je imela v času njegovega službovanja 16 oddelkov, učni jezik je bil hrvaščina, pisava pa latinica. Za Kocbeka je bilo »neznano in tuje okolje« velik izziv, saj ni znal hrvaščine in tudi razmer ni dobro razumel. Kot beremo v njegovih dnevnikih, se je v Bjelovarju počutil čedalje bolj »izgubljenega in nezadoščenega«, prve erotične izkušnje z domačinko Pavlo so ga begale, popivanje in »lamentiranje« z učiteljskimi kolegi sta ga le redko pritegnila, prijateljstvo je stkal le z rojakom Vilkom Rusom. Še Zagreb, v katerem je takrat živelo 40 tisoč Slovencev, in kamor je odhajal na intelektualni oddih, ga ni posebej privlačil. Prosil je za premestitev v Ljubljano ali Maribor. Kljub podpori

ravnatelja bjelovarske gimnazije Andrija Ribarja (brata partizanskega politika dr. Ivana Ribarja, očeta Iva Lole Ribarja) mu ni uspelo. Novo službo je dobil na državni realni gimnaziji v Varaždinu.

Osebnostno in pesniško odločilna leta v Varaždinu

V Varaždin je Kocbek prišel zgodaj jeseni 1933 in že nekaj tednov pozneje spoznal ljubezen svojega življenja, sedem let mlajšo Zdravko Koprivnjak. Zaljubila sta se med zasebnimi inštrukcijami iz francoščine. »Pustil se ji je zapeljati - kot pravi pesnik!« je Kocbekovo strastno razmerje z učenko nekoč opisal **Predrag Matvejević**.

Koprivnjakovi so imeli hišo v središču Varaždina. Zdravka je imela še mlajšo sestro Natalijo, ljubkovalno Talčo, kasneje poročeno Kos. Oče je bil oficir, mama Milka pa se je ukvarjala z izdelovanjem zlatega nakita. Imela je urarstvo v Dučanski ulici. Po moževi zgodnji smrti si je ustvarila novo življenje in imela dva sinova, Rudolfa in Tomislava Renauda. Prvi je postal hokejist, drugi pa operni pevec, solist tenorist. Po očetu bi se morala Ruda in Toma, kot so ju klicali, pisati Paver, vendar se Milka z njunim očetom ni poročila in jima je dala svoj deklinški priimek Renaud. Tako je pred leti za regionalni tednik 7 plus pojasnil Rudolfov sin, legendarni hrvaški hokejist **Boris Renaud**.

Globoka dnevniška odkritost

V zbirki Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev, ki jo izdaja ZRC SAZU, so od leta 2012 izšli dnevniški zapiski Edvarda Kocbeka iz obdobja 1932-1934. Urednika **Andrej Inkret** in **Mihael Glavansta** ob izidu pojasnila, da iz dnevnika veje popolna odkritost tudi glede osebnega in intimnega doživljanja, saj Kocbek ni imel namena, da bi ga kdaj objavil. Za razumevanje Kocbekovega delovanja priporočamo v branje še biografsko delo Edvard Kocbek - Mesec s kolobarjem (**Boris Paternu** in Mihael Glavan, Ljubljana, 2011) ter Inkretovo knjigo Stoletje bo zardelo (Ljubljana, 2011), iz katerih smo črpali tudi večino podatkov za ta članek.

V času zaroke, leta 1934, je Kocbeku katoliška Nova založba v Ljubljani izdala prvo pesniško zbirko Zemlja, himnični poklon življenju na deželi.

Zdravka in Edvard sta se poročila malo pred božičem leta 1935 v Varaždinu. Šele leto dni pozneje se mu je uresničila želja in so ga premestili v Ljubljano. Niti v Varaždinu se ni počutil dobro, čeprav je sčasoma vzljudil mehko kajkavščino. V pismu Antonu Trstenjaku beremo: »Milje, ki se v njem gibljem, je zelo zelo drugačen od slovenskega (...), to je napol divja,

Bjelovarska gimnazija v Kocbekovem času.

Varaždin v obdobju, ko je bil Edvard Kocbek tam suplent.

Učiteljski zbor varaždinske gimnazije, skrajno desni v prvi vrsti je Edvard Kocbek.

napol pomeščanjena ali požidovljena hrvatska inteligenca, ki so jo same besede (...). Posebno dvojce čutim: da postajam vedno gorečnejši Slovenec in vedno bolj previden katolik (ne da bi bila med tema dvema faktom dosledno vzročna zveza).«

Ideološki vodja katoliške inteligence

V Ljubljani se je Zdravki in Edvardu najprej rodila hčerka Lucija (Lučka), po vojni pa še sinova Matjaž in Jurij. Kocbek je poučeval na bežigradski gimnaziji in postajal ideološki vodja katoliške kulturne inteligence v Sloveniji. Kot predstavnik krščanskih socialistov je bil med ustanovitelji vseslovenskega odporiškega gibanja Osvobodilne fronte (OF). Po fašistični okupaciji Ljubljane je odšel v ilegalo in bil med drugim urednik odporiškega Radia OF, nato pa je odšel v partizane, kjer se mu je kmalu pridružila Zdravka. Pomenljivi sta partizanski imeni, ki sta si ju nadela: Edvard je bil Pavel, Zdravka pa Meta. Kocbek se je namreč med vojno resno zagledal v ljubljansko gospodično iz premožne družine Meto Magdič, zaradi česar je Zdravka začela »flirtati« z Metinim bratom Pavlom. A je čas razpletel to zgodbo, Edvard in Zdravka pa sta vse do konca ostala zvesta in tesno povezana partnerja.

Med vojno je bil Kocbek odposlanec kočevskega zbora in slovenski delegat na drugem zasedanju Avnoja. Zapiske s poti v Jajce prežema groza, ki ga je navdajala ob opazovanju posledic grozovitega klanja, »ki ga je povzročilo medetnično sovraštvo med Hrvati in Srbi ter medkrščansko sovraštvo med katoliki in pravoslavci«.

Ustvarjalnost v politični osami

Po osvoboditvi je zasedal visoke položaje v novi Jugoslaviji in bil nekaj časa tudi minister za prosveto. Prisilno je bil upokojen leta 1952, po izidu knjige Strah in pogum, v kateri je dregnil v tabuje partizanstva - položaj katolikov, moralne dvome, usmrtnice in poboje. Delno je bil rehabilitiran v 60. letih, ko je za pesniško zbirko Groza prejel Prešernovo nagrado. Slovensko javnost je vnovič razburkal leta 1975, ko je v intervjuju s pisateljema **Borisom Pahorjem** in **Alojzjem Rebulo** spregovoril o povojnih pobojih domobrancev. Do konca življenja je bil nato politično osamljen in pod nadzorom. Čeprav je bil globoko veren, ga je zavrgla tudi Cerkev; prvi spor je nastal že pred vojno, ko je Kocbek obsodil cerkveno kolaboracijo s Francovim režimom v Španiji. »Svojega katolištva ni nikoli identificiral s klerikalnostjo, kakor tudi svojega antifašizma ni nikoli izenačeval

Slike:
Edvard Kocbek – Mesec s kolobarjem
Boris Paternu, Mihael Glavan
Mladinska knjiga, 2011

Poročna fotografija Zdravke Koprivnjak in Edvarda Kocbeka.

z dogmatizmi,« je zapisal **Zdravko Zima**. Življenjska pot Edvarda Kocbeka se je končala leta 1983. Pokopan je na ljubljanskih Žalah, skupaj z Zdravko, ki je preminila štiri leta za njim. (jpt) 🇸🇮

Pozor, nevidni družbeni škodljivci ogrožajo noge in želodce!

Odkar so se naši prapradedki in praprababice spustili z dreves na zemljo in začeli hoditi, so se začeli med seboj tudi bojevati – zaradi kosa mesa, boljšega terena, zaradi žensk, zaradi moških, zaradi grde besede, zaradi ...

Vedno je bilo teh *zaradi* in vedno se je vojskovalo. In to se ve in vedno se je vedelo, kdo ima prav in kdo nima, kdo je prijatelj in kdo je sovražnik. In kot da to ni dovolj, so se v najbolj idiličnem miru med nami pojavili oziroma se med nas infiltrirali »sovražniki«, ki pa jih ljudje ne poznajo kot takšne, nasprotno, slavijo jih in jih častijo, pa še bogato nagradijo za njihovo delovanje. In kdo so to? To so modni oblikovalci. Vsi smo že videli čevlje z neverjetno visokimi in tankimi petami, ki so menda zelo lepi in moderni in če jih imaš na nogah, potem si tudi ti lepa in moderna. Vendar pa je to najbolj nezdrava in neudobna obutev, kar si je lahko zamislimo. In ko lepotičke s takšnimi čevlji zbolijo zaradi bolečin v hrbtenici, ajde, družba, plačaj bolniške in zdravljenje in kar še vse gre k temu. Ob vsem tem pa modni oblikovalec ni kaznovan zaradi ogrožanja javnega zdravja, ne, njega se prikazuje po časopisih in se mu dodeljujejo nagrade. Drugi, prav tako nevidni »družbeni škodljivci« so kuharji. Vsak dan nas s tv ekranov, oglasov... bombardirajo z no-

vimi recepti, lepimi za oko in finimi za telo in človek se vpraša, kaj pa manjka žgancem, kislemu zelju, repi in fižolu. Zakaj jesti neke sušije in nojeve šnicle, ki uspevajo na drugem koncu sveta, če pa imamo svojo hrano, ki uspeva pri nas in s katero so se hranili že naši predniki. Ob tem pa tisti prvi škodljivci predpisujejo vitkost in mladost kot simbol lepote. In mladi deklički, ki so na svet prinesli malce bolj zaokroženo postavo, se mučijo z raznimi dietami, shujševalnimi kurami in sploh..., da bi bile vsaj približno takšne, kot so si to zamislili modni oblikovalci. A mladost... človek je mlad nekje do 35. leta, kaj pa potem? Povprečno je človek dlje časa star kot pa mlad, pa vendar je vse usmerjeno k mladim, ki jih danes do te starosti skoraj vse še vzdržujejo starši, se pravi stari, ki zopet storijo vse, kar so predpisali modni dizajnerji in kuharji, da bi razveselili svojo mladino. In še je tega, vendar moram nehati, ker vidim, da postajam staro zadrto godrnjalo. Ne pravijo zaman, da je molk zlato. Torej, konec.

Vaša zlata Irena Pavlović 🍷

Taja Pavlin: Vzcveteli nasad

Odhajal sem.

Postajal pika med cvetovi breskev.

Ko sem bil dovolj daleč,
ko sem vedel, da me nihče ne bo opazil,
sem se obrnil.

Z gladkim zasukom sem se ozrl nazaj.

Tako sem pazil, ker se je neprijetno šušljalo,
da je Marinca odšla, ker sem imel raje sadovnjak.

Pa ni bilo res.

Vsaj ne popolnoma.

Šel sem, da bi jo našel
in pustil cvetoč nasad
lačnim želodcem ptičev.

Ko in če jo bom zopet peljal po stezici do kočice,
takrat

bodo breskve že zrele.

Franc Zupančič: Zvonovi

Oglasi se zvon z zvonika,
zvonika stare cerkve.

Komu zvon, zakaj zvon?

Odzvonil je samo uro,
odbil je enajsto.

Odkar cerkev stoji,
ta naš stari zvon zvonil,
šteje ure, šteje dni.

Včasih je glasen ta zvon,
včasih je tih,

včasih sporoča,
včasih kliče k maši,
včasih pove, komu odšel je
njegove žive dni.

Ko mežnar z njim potrkuje,
opozarja, da se nevihta približuje.

Komu vse je zadnje pesem odpel,
je zapisano samo v njemu.

Mnogi od njih bijejo in pojejo
že stoletja po mestih in vaseh.

Včasih je slišati njihov glas
v deveto vas.

Poj mi, poj premili moj zvon,
poj in šteje mi ure, šteje mi dni.

Ko mi odšteješ zadnje ure,
takrat mi nežno zapoj,

zapoj tiho, da bom odšel
na svojo večno pot miru
brez skrbi,

odšel z mislijo, da ti ostajaš tu.

Ostajaš tu, da bi pel novim rodovom,
rodovom naših semen,

da zapoješ njim na ves glas,
naj vedo, da te je postavil nekdo
že nekaj stoletij izpred nas.

Poj mi, poj premili moj zvon.

Ko zaslišim tvoj glas,
mi se vedno za trenutek ustavi čas.

Spomnim se na čas, ko sem
slišal te prvokrat.

Poj mi, poj premili zvon,
poj tudi takrat, ko boš

mi zadnje ure odšel in
ko me več ne bo,

saj ti edini veš, da sem vedno imel
rad tvoj glas.

*Franc Zupančič je član
SKD Oljka Poreč.* 🍷

Ne pozabimo slovenskih jedi

Šunka in pinca – kraljici na praznično pogrjnjeni velikonočni mizi

Najboljši in najbolj cenjeni kos prekajenega mesa je bil že od nekdaj na mizi samo za največje praznike. Tudi danes si velike noči brez šunke ne moremo predstavljati. Zraven je treba postreči hren, za sladico pa se prileže pinca.

Najbolj cenjena je cela domača šunka s kostjo, ki jo postavimo na stojalo in režemo kot pršut. V družini si ponavadi privoščimo manjšo šunko, številne gospodinje jo pripravijo v testu. Šunka v testu je najslastnejša, ko je še topla in nas zavaja z omamnim vonjem in okusom. Zraven obvezno postrežemo hren, saj se njegov okus odlično ujema s prekajenim mesom ali ribo. Hren lahko pripravimo na različne načine, po okusu. Za praznično kosilo ali zajtrk lahko poleg šunke, hrena in pirhov ponudite tudi tradicionalno velikonočno sladico - pinco.

Šunka v testu

Potrebujemo: 1,5 kg šunke, 1 kg moke, kokco kvasa, 1 žličko soli in mlačne vode po potrebi (količine sestavin za testo se prilagodijo velikosti šunke).

Priprava: v posodo damo moko in vzhajani kvas. Med mešanjem dodamo toliko vode, da dobimo gladko voljno testo. Pustimo, da vzhaja pol ure. Vzhajano testo razvaljamo za prst debelo in vanj zavijemo šunko. Položimo na namazan pekač in na zmerni temperaturi (180 – 200 stopinj) pečemo približno 1 uro.

Velikonočna primorska pinca

Za 3 hlebčke potrebujemo: 600 g moke, kokco svežega kvasa, 8 rumenjakov, 100 g sladkorja, 100 g masla, naribano lupinico 1 limone, 1 žlico ruma, ščepec stolčenega janeža, 1 dl kisle smetane, ščepec soli, 4 do 5 dl mlačnega mleka, vaniljev sladkor.

Priprava: rumenjake in sladkor penasto umešamo, dodamo rum, limonino lupino, stolčen janež, kisko smetano, stopljeno maslo (puter) in mleko ter vse vlijemo k moki z vzhajanim kvasom. Zgnetemo gladko testo, ga damo v skledo, pokrijemo s prtičem in pustimo vzhajati na toplem.

Vzhajano testo razdelimo na 3 hlebčke, ki jih damo na velik pekač, obložen s papirjem za peko. Hlebčke pokrijemo s primerno velikimi skledami, da ohranijo obliko, in jih pustimo vzhajati še pol ure. Nato jih premažemo s stepenim rumenjacom in od sredine navzven naredimo tri zareze. V pečici na 180 stopinj pečemo pinco okrog 45 minut.

Jajčni hren

Potrebujemo: 4 žlice naribanega hrena, 2 kuhani jajci, 3 – 4 žlice jabolčnega kisa.

Priprava: Pretlačimo jajci in vse sestavine zmešamo v gladko maso. Da je bolj sočno, dodamo malo vode.

Jabolčni hren

Potrebujemo: 5 žlic naribanega hrena, 1 večje jabolko, žličko sladkorja, 3 žlice jabolčnega kisa, malo vode.

Priprava: Naribamo jabolko ter vse sestavine narahlo premešamo.

Smetanov hren

Potrebujemo: 5 – 6 žlic naribanega hrena, 2 dl kisle smetane, 100 g skute in malo nasekljanega drobnjaka.

Priprava: Skuto in kisko smetano dobro zmešamo, dodamo hren in drobnjak.

Ivanka Nikčević

PREGOVORI

Prezgodaj toplota, pozneje mrzlota.

Če spomladi grmi, se zima ponovi.

Marec suh in april moker, blažen kmet, ki je sejal.

Če se aprila vreme smeje, se bo kisalo kasneje.

Če je moker april, bo kmet veliko pridelkov dobil.

Če na veliki petek dežuje, dobro se leto napoveduje.

Dež ob vnebovrodu za košnjo ni pogodu.

Ako prvega maja dan dežuje, dobro letino oznanjuje.

Maja mora biti tri dni mrzlo, če ni na začetku, je ob koncu tako.

Skrivnosti velike noči

Velika noč ali vuzem je največji krščanski praznik, ko se verniki spomnijo, da je Jezus Kristus premagal smrt in vstal od mrtvih. Velika noč se praznuje na prvo nedeljo po prvi pomladanski polni luni, kar se zgodi med 22. marcem in 25. aprilom.

Verska praznovanja se začnejo na veliki četrtek, v spomin na Kristusovo zadnjo večerjo, nadaljujejo na veliki petek, dan spomina na Kristusovo trpljenje in smrt na križu, ko velja strogi post, velika sobota je dan blagoslavljanja in tudi »žegna« velikonočnih jedi, na veliko noč oziroma velikonočno nedeljo se obudi spomin na Jezusovo vstajenje, na veliki ponedeljek pa verniki veselo novico delijo s prijatelji. Po starih slovenskih običajih je jerbas z velikonočnimi dobrotami k žeganju nesla najstarejša, še neomogućena hči. Na velikonočno nedeljo naj bi se oblekli v nova oblačila. Teden dni prej, na cvetno nedeljo, se blagoslavlja velikonočne butarice.

Simbolika jedi

Posebno simboliko ima blagoslov jedi, ki po tradiciji ne smejo manjkati na velikonočni mizi: šunka ali drugi kos mesa predstavlja Kristusovo telo, hren predstavlja žeblje, s katerimi je bil Kristus pribit na križ, pirhi predstavljajo kaplje Kristusove krvi, potica spominja na trnovo krono.

Aleluja! Dober tek!

Velikonočna kulinarčna tradicija na Slovenskem je zelo bogata in presega šunko in pirhe. Najstarejša slovenska velikonočna jed je aleluja, kot spomin na veliko lakoto, ki je vladala na Kranjskem leta 1529. Med otroki je osovražena, saj je praznega okusa, za odrasle je prijeten spomin na minule čase. Aleluja se pripravi iz posušenih repnih olupkov. Po treh dneh namakanja jih skuhamo v vodi, v kateri se je kuhalo suho meso, nato pa zgostimo z moko in zabelimo z ocvirki. Jed se postreže kot prva hrana velikonočnega zajtrka. (jpt)